

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskerens Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Indbydelsesskrift

til

de offentlige Examina

i

Rønne højere Realskole.

Juni og Juli 1875.

INDHOLD :

Kort Forklaring til Galaterbrevet af Adjunkt C. Hasle.
Skoleefterretninger.

R Æ N N E .

Trykt i Colbergs Bogtrykkeri.

1875.

KORT FORKLARING

TIL

GALATERBREVET

AF

C. HASLE.

De to Grundsætninger, som Luther bar frem i sin Kamp mod Pavedømmets Vildfarelse, og som bare Luther frem i denne Kamp, vare som bekjendt,

- 1) at vi retfærdiggjøres ved Troen alene, og
- 2) at Pavens Myndighed er falsk, da den er tilranet fra den rette Myndighed, som er Guds Ord.

Men hvor have vi dette Guds Ord?

At Luther ikke var blind for, at Guds Ord fandtes levende i Menigheden, det viste han noksom ved hele den Maade, hvorpaa han ordnede alt i den efter ham opkaldte Kirkeafdeling; men han havde ogsaa set, at der trængtes til en fast og uforanderlig Regel og Rettesnor, om farlige Vildfarelser skulde kunne udrenses af Kirken og holdes borte fra den; og denne uforanderlige Regel og Rettesnor med Guds Ords sande Myndighed fandt han i den hellige Skrift.

Luther vilde befri Menigheden fra den romerske Paves Tyranni og Godtbesindende; men skal Menigheden ikke fra den ene Paves Tyranni falde i mange Smaapavers Hænder, efter at den hellige Skrift er gjort til Regel for de kristne Troslærdomme, da maa Skriften ikke blot være i de lærdes Hænder, men være tilgængelig for de menige kristne, være en Folkebog, og at virke mod dette Maal maa derfor staa som en hellig Pligt for den kristne Kirkes og Skoles Lærere, saa længe de ikke som Farisæerne ville tilrane sig den Trone og Lærestol, som alene tilkommer Herren og hans Ord. Religionslærerens Gjerning omfatter derfor ikke blot en saa vidt mulig levende og frugtbar

Meddelelse af Bibelhistoriens og Katekismens Indhold; men han maa ogsaa, saa vidt det lader sig gjøre, lede de unge til selvstændig Læsning og Forstaelse af Skriften.

Den her følgende Forklaring til Galaterbrevet er et Forsøg i denne sidste Retning. Den er i dette Skoleaar bleven meddelt og læst (indtil Kapitel 4) i tredje Klasse, og skal jeg dømme efter den Maade, hvorpaa Eleverne have kunnet gjøre Rede for dens Indhold, er den ikke saa meget forfejlet, at jeg behøver at frygte for, at det skulde være et Misgreb af mig at faa den gjort bekjendt for en større Kreds af Religionslærere.

Galati en var et Landskab ved Floden Halys, saa kaldet efter et gallisk Folkefærd, som i 3dje Aarh. f. Kr. erobrede en Del af Lille Asien. Deres Rige bevarede kun kort Tid sin Uafhængighed og blev senere en romersk Provins. Befolkningen var stærkt blandet med Grækere og antog snart de omboende Folks Gudsdyrkelse. Til dette Land kom Pavlus paa sin anden Missionsrejse (50—54) og stiftede de kristne Menigheder der. Disse besøgte han atter paa sin tredje Rejse (54—58) og drog derpaa til Efesus, hvorfra han skrev dette Brev til dem, altsaa omtrent Aar 56.

Anledningen til, at Pavlus skrev dette Brev, var Udbredelsen i de galatiske Menigheder af jødiske Læreres vrang Lærdomme. Disse jødiske Lærere paastode, at der til Retfærdighed krævedes Overholdelse af Moseloven, saaledes først og fremmest Omskærelse, og for at deres Lærdomme skulde vinde Indgang, nedsatte de Pavlus's Anseelse i Menigheden ved at udbrede den Tro, at Pavlus ikke var ligestillet med de andre Apostle, der vare kaldede og oplærte af Herren selv.

Brevets Indhold er derfor for største Del en Gjendrivelse af disse Vranglæreres Paastande. *Kap. 1, 1—10*, danner Indledningen, hvori Pavlus kortelig hævder, at han er virkelig Apostel, og at han har forkyndt det eneste rette Evangelium om Forløsningen ved Kristus; men at Galaterne ere

affaldne fra dette Evangelium; *Kap. 1,11—2,21* udvikles derpaa Pavluses Forhold til de andre Apostle; *Kap. 3,1—5,12* vises, at vi retfærdiggjøres ved Troen alene og ikke ved Loven; *Kap. 5,13—6,10* formanens til at vandre paa aandelig Vis, hvorved det gjøres tydelig, at her ikke er Tale om en død Tro; og *Kap. 6,11—18* danner Slutningen, hvori der endnu kortelig tales mod Vranglærerne.

Kapitel I.

V. 1. Pavlus kalder sig strax Apostel for at vise, at han ikke vil give Slip paa denne Værdighed, og han føjer dertil Ordene „ikke af M. . . . noget M.“, som betyde: „ikke kaldet af Mennesker til Apostel og heller ikke dygtiggjort dertil ved noget Menneske“.

Idet Pavlus hævder, at han er kaldet af Jesus Kristus, tilføjer han nogle Ord om Jesu Opstandelse for derved at minde om, at Jesus godt efter sin Død kunde kalde ham.

V. 2. „Brødre“ bruges i NT., som vi bruge Ordet kristne, dog maa her ved „alle Brødrene“ ikke tænkes paa hele Menigheden i Efesus, men paa de andre kristne Lærere i Efesus. At Pavlus skriver i Overensstemmelse med disse maatte give hans Ord saa meget større Vægt.

V. 4 angives kortelig Jesu Kristi Gjerning, nemlig at han led Straffen for vore Synder, saa at vi bleve forsonede med Gud, og at han gjorde dette, for at vi skulde udfris fra den nærværende onde Verden v : fra Samsundet med den, hvilket sker, idet Gud efter Forsoningen sender os sin Helligaand. Pavlus henleder allerede her Galaternes Opmærksomhed paa, at det ikke er ved nogen Gjerning af os, men ved Kristuses og Helligaandens Gjerning for og i os, at vi frelses.

V 6 „saa snart“, nemlig: efter at Pavlus har været hos dem. „Den, som kaldte eder“, er Gud, som kalder til Salighed ved Naaden i Kristus.

V. 8. At Pavlus tør udtale Forbandelse over hver, som forkynder et andet Evangelium, viser, hvor sikker han er paa sit Evangeliums Sandhed.

V. 9 mindes Galaterne om, at Pavlus ogsaa under sit Ophold hos dem udtalte sig paa samme Maade, for at de ikke skulde kunne tro, at hans strænge Ord kun vare Udbrud af hans Vrede over Vranglærerne.

V. 10 viser, at de falske Lærere blandt andet have søgt at overtale Galaterne ved at forestille dem, at Pavlus kun havde fritaget dem for at holde Moseloven, fordi han derved troede at være dem til Behag, medens han i Virkeligheden vel vidste, at dens Overholdelse var nødvendig.

„Mennesker“ betegner her Menneskene som syndige Væsener, der derfor ikke holde af at lyde Guds Ord, og som Pavlus ikke kan behage, naar hanskal være Kristuses Tjener, jvnfr. Matth. 6,24.

V. 11 begynder Apostlen udførligere at gjendrive Vranglærerne, efter at han i det foregaaende kortelig har udtalt sig imod dem.

V. 11—24 viser Pavlus, at han som de andre Apostle havde faaet Evangeliet fra Jesus Kristus selv, som havde aabenbaret sig for ham. Apg. 1, 21. 22 se vi ogsaa, at Apostlene skulde være Mænd, som havde set Herren og kunde være Vidner om hans Opstandelse.

V. 13 jvnfr. Apg. 7. 8. 9.

V. 14. Farisæerne vare delte i forskellige Partier, som overholdt den mundtlige Overleverings Bestemmelser med større eller mindre Strængthed; Pavlus hørte altsaa til det strængeste Parti; han var som Farisæer en Discipel af Gamaliel.

V. 15. Pavlus siger, at Gud havde fra Moders Liv udsat ham, fordi han ydmyg bekjender, at ikke hans egne Fortjenester havde gjort ham til Apostel, men Guds forudtagne Bestemmelse.

V. 16 „at aabenbare sin Søn i mig“ \circ : saa at han kom til at bo i mig, i mit Hjerte. „Bespurgte“ \circ : raadførte.

„Kjød og Blod“ er det samme som „Mennesker“. Saaledes betegnes Menneskene, fordi de ere svage og upaalidelige. og Pavlus minder derved om, at han havde sit Evangelium fra en sikrere Kilde, nemlig fra Gud selv.

V. 17. Om den her omtalte Rejse til Arabien fortælles intet i Apg.; vi vide ikke, om Pavlus har forkyndt Evangeliet der eller levet i Stilhed og tænkt over den Tro, han ved Aabenbaring havde faaet, for at vinde Klarhed over den.

V. 18 viser, at da Pavlus endelig efter 3 Aars Forløb drog til Jerusalem, var det ikke for at lære af Apostlene, men kun for at blive kjendt med dem. Opholdets Korthed anføres for at gjøre opmærksom paa, at han heller ikke i den Tid kunde have lært ret meget.

V. 19. Jakob, Herrens Broder, Forstanderen for Menigheden i Jerusalem, var ikke blandt de 12 Apostle, men kaldes dog her Apostel, da dette Navn undertiden tillægges

andre, der havde levet sammen med Kristus og vare blevne af de første i Menigheden. Barnabas kaldes Apostel i Apg. 14,14. — Denne Rejse omtales i Apg. 9,26—29.

V. 20. Pavlus kalder Gud til Vidne paa sine Ords Sandhed, fordi det var saa vigtigt, at Galaterne troede ham.

V. 21. Ogsaa denne Rejse omtales i Apg. (9,30).

V. 22 tilføjes, for at Vranglærerne ikke skulde kunne paastaa, at Pavlus paa Rejsen til og fra Jerusalem var blevet undervist af Menigheden i Jødeland jvnfr. Apg. 9,26. 27.

Kapitel II.

Dette Kapitel fortæller videre om Pavluses Forhold til de øvrige Apostle. Det falder i 2 Afsnit:

V. 1—10 fremstiller den første Forhandling, han i Jerusalem havde med de øvrige Apostle om sin Forkyndelse for Hedningene;

V. 11—21 viser, hvorledes hans Ligestilling med de andre Apostle fremlyser deraf, at han endogsaa maatte irettesætte Peter under dennes Ophold i Antiokia.

V. 1 „14 Aar efter“, nemlig efter den forrige Rejse. Den her omtalte Rejse er den, han foretog sammen med Barnabas for at faa de andre Apostles Vidnesbyrd for, at Hedningene ikke skulde holde Moseloven, og den foranledigedes af de Stridigheder herom, som nogle Jødekristerne havde opvakt i Antiokia, jvnfr. Apg. 15. I Mellemtiden havde han med Barnabas foretaget en Rejse til Jerusalem for at bringe milde Gaver til den fattige Menighed i denne By, hvor der just herskede Hungersnød; denne Rejse omtaler han imidlertid ikke her, da den ligesom den første ikke førte til nogen Forhandling med de øvrige Apostle, som paa den Tid vare fordrevne fra Jerusalem af Herodes, der havde ladet Apostlen Jakob den ældre henrette og Peter fængsle; ved den Lejlighed var det, at en Engel udfriede Peter af Fængslet.

Barnabas var en Levit fra Cypern og skal have været en af de 70 Disciple. Han hed oprindeligt Joses, men Apostlene havde paa Grund af hans Prædiken givet ham Tilnavnet Barnabas, der betyder Trøstens eller Formaningens Søn. Han var en af dem, der kort efter den første Menigheds Stiftelse i Jerusalem solgte sin Ejendom og lagde

Pengene for Apostlenes Fødder. Han skal efter nogle Beretninger have lidt Martyrdøden paa Cypren, efter at han for at forkynde Evangeliet havde foretaget mange Rejser dels sammen med Pavlus, dels uden denne.

Titus var en Græker, som rimeligvis var omvendt af Pavlus. Han fulgte Pavlus paa mange af dennes Rejser og blev af ham flere Gange sendt til de alt stiftede Menigheder for at ordne deres Forhold. Han siges at være død som Biskop paa Kreta.

V. 2. Apg. 15 fortælles, at Menigheden i Antiokia sendte Pavlus til Jerusalem; men derfor kan denne Rejse meget godt, som her siges, være sket i Følge en Aabenbarelse, Pavlus havde, idet denne Aabenbarelse kan have været Grunden til, at de sendte ham. Apg. 15 fortælles, at Sagen om Moselovens Overholdelse af Hedningene blev forelagt for hele Menigheden; her se vi imidlertid, at Pavlus ogsaa havde en særlig Forhandling derom med Apostlene alene (for de ansete i Særdeleshed).

„Om jeg vel løber eller har løbet forgjæves“. Pavlus betegner billedlig sin Livsgjerning som et Løb paa en Løbane, ligesom Fil. 3,12—14.

V. 3. Vi se her, at det blev forlangt i Jerusalem, at Titus skulde omskæres; men Pavlus nægtede at lade det gjøre, for — som han siger i V. 4 — at ikke de falske Brødre ved denne Begyndelse skulde faa Magt til at paa-tvinge Hedningene hele Moseloven og saaledes føre dem ind under Lovens Trældom fra Friheden i Kristus.

V. 4. „Det skete“, nemlig: at Titus ikke blev omskaaret.

V. 5. Det var for Hedningenes Skyld, at Pavlus modstod de falske Brødre, for at Sandheden kunde blive varig hos dem, medens dette ikke var at vente, om de bleve tvungne til at trælle under Loven.

V. 6. Pavlus vil her ikke gaa ind paa nogen Bedømmelse af, hvor højt man bør sætte dem, der vare saa højt ansete i Jerusalem; først i V. 11—21 viser han, hvorledes han vel maa stilles lige med dem, da han maatte lede en af dem, nemlig Peter paa rette Vej. Her slaar Pavlus kun fast, at de ansete i Jerusalem intet havde at forandre ved hans Forkyndelse.

V. 7 fremhæver Pavlus, at Apostlene i Jerusalem selv udtalte, at Pavlus havde samme Gjerning blandt Hedningene, som de blandt Jøderne; alene Peter nævnes, fordi han var den mest fremtrædende af Apostlene.

V. 8 fremhæver Pavlus, hvorledes han af Gud er gjort

lige n.ød de øvrige Apostle derved, at han er udrustet med de samme Gaver.

V. 9 viser, at de øvrige Apostle erkjendte, at Gud ved den Velsignelse, han gav Pavluses Gjerning, havde stillet ham jævnsides med dem. — Den her nævnte Jakob er Herrens Broder, Forstanderen for Menigheden i Jerusalem.

V. 10. Hedningene vare anviste Pavlus som Arbejdsmark, paamindes han dog om ikke at glemme den fattige Menigheds Trang i Jerusalem. At han ikke gjorde dette, derom vidner ikke blot hans Forsikring her, men ogsaa de Opfordringer, der i flere af hans Breve findes rettede til de hedenske Menigheder for at minde dem om at foretage Indsamlinger; ogsaa paa sin sidste Rejse til Jerusalem havde Pavlus Gaver med sig til Menigheden der.

V. 11—21 anføres et endnu øjensynligere Vidnesbyrd om Pavluses Ligestilling med de øvrige Apostle, siden Peter maatte lade sig irettesætte og lede paa rette Vej af ham, da Peter forsyndede sig just mod det, som i denne Sag var erkjendt for Sandhed af alle Apostlene. Da vi af V. 13 se, at Barnebas ved denne Lejlighed ogsaa var tilstede, maa dette Peters Besøg i Antiokia have fundet Sted ikke længe efter Apostelmødet i Jerusalem, førend Pavluses anden Rejse.

V. 12. „Nogle fra Jakob“ o: nogle Jødekristne fra Jerusalem.

Det var Jøderne forbudt at gaa ind til eller spise sammen med Hedninger, jvnfr. Apg. 10.

V. 14. Peter, som førend Ankomsten af de Jødekristne fra Jerusalem havde levet paa hedensk Vis, begyndte efter disses Ankomst at forlange af Hedningene, at de skulde overholde Moseloven; dette udtaler Pavlus først til Peter i de ankomne Jøders Paahør, for at de strax kunde vide, at Peter virkelig ikke delte deres Anskuelse om Moselovens Gyldighed for Hedninger, og derefter gaar han over til i

V. 15.16 at anføre Grunden for Peters som for hans egen Anskuelse af den Ting.

V. 15 udhæver han, at de som Jøder ikke ere Syndere i samme Grad som Hedningene, men sammenlignelsesvis hellige.

V. 16 minder han om, at de desuagtet ikke kunne finde Retfærdiggjørelse i Loven, da ingen retfærdiggjøres ved Lovens Gjerninger — naturligvis fordi ingen kan holde Loven — og derfor er det, at de have troet paa Jesus Kristus for at blive retfærdiggjorte ved denne Tro.

V. 17 viser, hvorledes det vilde være en Nedsættelse af Kristus, om de atter vendte tilbage under Loven.

Thi hvad kunde Grunden være dertil?

Kun den, at de ved at antage Troen paa ham i Stedet for at retfærdiggjøres kun stode for Gud som Syndere. Men bragte Troen paa Kristus dem til at staa for Gud som Syndere, ligesom Hedningene, da var Kristuses Gjerning kun en Forøgelse af Synden, og altsaa blev han en Tjener for Synden.

V. 18. Det, som her tales om at nedbryde og opbygge, er Loven, og saaledes udhæves her paanyudtrykkelig dette, at det kun er Følelsen af, at Troen paa Kristus stiller os som Syndere for Gud (som Overtrædere), der kunde bringe os til igjen at give os ind under Loven.

V. 19. 20. Da Loven er givet af Gud og er hans Vilje, er det nødvendigt, at det vises, at det just er i Overensstemmelse med Loven, naar den kristne betragter sig som udløst fra Loven; og dette viser Pavlus nu saaledes: Loven kræver Døden som Straf for Overtræderne, og kun efter at have lidt denne Straf kunne vi Overtrædere frikendes af Loven; men Jesu Død paa Korset tilregnes os troende, som vare vi selv døde; de troende ere ligesom korsfæstede med, da Kristus blev korsfæstet. Saa har altsaa den kristne ved Kristus lidt sin Straf, er nu fri fra Loven og har intet mere med den at gjøre.

V. 19. At leve for Gud sættes som forskjelligt fra at leve under Loven, uagtet denne er Guds Vilje, fordi vi ikke ved Loven kunne hjælpes til at føre et Gud velbehageligt Levnet; dette kunde Loven nemlig kun da hjælpe os til, om vi kunde opfylde Loven. For at vort Levnet kan være Gud velbehageligt eller „et Liv i Gud“, maa vi altsaa frigjøres fra Loven.

V. 20. Det er ikke mig, men Kristus, der lever i mig, naar jeg er troende, fordi den troendes Liv er udrundet af Kristus ved Troen paa ham.

Udtrykket „leve i Kjødets“ maa vel skjelnes fra Udtrykket „leve efter Kjødets“, der betegner et Liv i Kjødets syndige Lyster, medens det første Udtryk i Almindelighed kun betegner vort Liv som jordisk; saa længe vi ere her i dette Legeme, maa vi nøjes med at leve i Tro, medens vi derefter skulle leve i Beskuelse af det Haab, som vi her have fastholdt i Tro.

V. 21. Saaledes (som Pavlus) at søge Frelse i Troen i Erkjendelse af, at Kristuses Død var uden Betydning, dersom vi kunde retfærdiggjøres uden den, nemlig ved Loven, det er den rette Maade, hvorpaa man viser, at man ikke agter Naaden ringe.

Kapitel III.

Pavlus gaar nu over til udførligere at vise Galaterne, at Retfærdiggjørelsen ikke er af Loven, men af Troen, og at dette er i Overensstemmelse med G. T.

V. 1—5 angives et Vidnesbyrd for Retfærdiggjørelsen ved Troen og ikke ved Loven, der er saa stærkt og slaaende, at Pavlus neppe kan forstaa, hvorledes Galaterne kunne have ladet sig lede vild, men maa betragte det som en Fortryllelse og særdeles høj Grad af Uforstand.

Dette Vidnesbyrd ligger deri, at Aanden som jo er Pantet paa Guds Velbehag, er givet dem, da de troede, og ikke ved Lovens Opfyldelse.

V. 1. Ordet om Kristus er ved Aandens Medvirken blevet saaledes levende, at det var som om Tilhørerne selv havde set Kristus leve og dø for deres Øjne.

V. 2. „Kun dette vil jeg vide“ : allerede Svaret paa dette Spørgsmaal viser afgjørende, hvorfra vi have Retfærdiggjørelsen.

V. 3. De begyndte „i Aanden“ : med at aabne Hjertet for Aandens Virken og lade den skabe et nyt Liv i dem, velbehageligt for Gud; men de fuldendes „i Kjødet“, naar de søge Retfærdiggjørelse ved Lovens Gjerninger; thi da er det paa deres egen menneskelige Kraft, at de stole. Altsaa:

i Aanden = ved Aandens Kraft; i Kjødet = ved Kjødets Kraft.

V. 4. Ved Ordene „alt hvad de havde prøvet“ maa vi ikke blot tænke paa Forfølgelser for Ordets Skyld, men paa al den Kamp, det koster at holde fast ved Troen og vinde frem ad den snævre Sti; alt dette blev forgjæves ved et Frafald; ja, det kunde let blive værre med dem, end om de aldrig havde antaget Troen, da de nemlig efter et Frafald vilde have vanskeligere ved at finde tilbage til Troen.

V. 5 gjentager Spørgsmaalet i V. 2, fordi det følgende slutter sig til dette Spørgsmaal.

V. 6 henviser til, hvorledes dette Spørgsmaal finder sit Svar i Abrahams Historie, hvis Tro blev regnet ham til Retfærdighed (1. Moseb. 15, 6.), og siden det var Troen, som gjorde Abraham retfærdig, saa er det altsaa de troende, der aandelig talt ere de Abrahams Børn, som skulle arve Forjættelsen.

V. 8—12 vises paa en anden Maade, at Hedningene ikke kunne være bundne under Loven, da nemlig den Forjættelse til Abraham: „i dig skulle alle Folkeslag velsignes“, kun kan opfyldes, om der er Frelse ved Tro; thi

Loven udtaler Forbandelse over alle, der overtræde den, og da ingen kan holde den, blive alle ved den forbandede og ikke velsignede. Dette er saa meget sikrere, som det udtrykkelig udtales i G. T., at det er den retfærdige ved Troen, der skal leve.

V. 8. „Skriften forudsaa“ \circ : Gud, som havde taget den i dette Vers anførte Beslutning, lod det forud forkynde i Skriften. 1. Moseb. 12,3; 18,13; 22,18.

V. 10. 5. Moseb. 27,26.

V. 11. Disse Ord „den retfærdige af Troen skal leve“ findes Habakuk 2,4. Pavlus anfører ikke udtrykkelig, at Ordene ere tagne af G. T., fordi de maatte anses for at være almindelig bekendte.

V. 12. For at stadfæste, at Loven ikke beror paa Tro, anfører Pavlus atter et Ord af Loven selv 3. Moseb. 18,5.

V. 13. 14. Det er nu vist, at vi kun ved Tro kunne blive salige. Men hvorledes er Lovens Forbandelse bleven borttaget? Derved at Kristus har taget den paa sig, og saaledes er det blevet muligt, at baade Hedningene kunne faa Del i Velsignelsen og Jøderne i Forjættelsen om Aanden, som skal komme over de troende. Hvor Pavlus her siger „vi“, mener han Jøderne til Forskjel fra Hedningene. 5. Moseb. 21,23.

Aandens Forjættelse \circ : Forjættelsen om Aanden. Joel 3,1.2.

V. 15—18. Det er vist, at G. T. forjætter Frelse, at denne faas ved Tro og ikke ved Loven, og at Loven er fyldestgjort ved Kristus; der vises nu, at det heller ikke kan have været Meningen med Loven, at den skulde frelse; thi Forjættelsen til Abraham, Guds Pagt med ham om Frelsen ved Kristus er ældre end Loven, og tør en menneskelig Pagt ikke forandres, da kan Guds Pagt det saa meget mindre.

I Overensstemmelse med den Maade, hvorpaa Pavlus her udvikler Forholdet mellem Troen og Loven, skulde vi altsaa egentlig kalde Lovens Pagt den nye Pagt og Troens Pagt den gamle Pagt. At vi ikke gjøre dette ligger i, at Troens Pagt i Aarhundreder kun var tilstede som en Forjættelse, der først ved Kristuses Fødsel blev til Virkelighed for os.

V. 15. „paa menneskelig Vis“ \circ : gjørende Brug af den Slags Beviser, hvoraf Mennesker pleje at betjene sig og lade sig overbevise.

V. 16 gjør Pavlus opmærksom paa, at Forjættelsen til Abraham ikke med Udtrykket „hans Sæd“ omfattede hele Jødefolket, men kun en, Kristus, hviket Jøderne ogsaa godt

vidste, eftersom Forjættelsen om Frelseren af Jakob blev indskrænket til at gjælde om Juda og senere i hans Stamme om Davids Slægt, og just derfor var det umuligt, at den med Abraham indgaaede Pagt om Frelse ved Kristus kunde være forandret ved Loven; thi da havde Gud jo sluttet en Pagt, som aldrig var bleven til Virkelighed.

„Forjættelserne“ Flertal bruges, fordi den samme Forjættelse gjentoges flere Gange.

V. 17. Loven siges at være givet 430 Aar efter Forjættelsen. Dette er en Fejl, som hidrører derfra, at LXX*), som paa Pavluses Tid brugtes almindelig af Jøderne, fejl-agtig har oversat 2. Moseb. 12,40, som om det der nævnte Antal Aar angik Tiden fra Abraham til Moses, medens det i Virkeligheden kun omfatter Opholdet i Ægypten; der maa derfor lægges omtrent 180 Aar til de 430.

V. 18 tilføjes for udtrykkelig at fremhæve, at om vi blive frelste ved Loven, da er den tidligere Pagt ophævet, nemlig at vi skulle frelses ved Kristus.

„Arven“ kaldes den Salighed, som Gud giver os, fordi vi ved Kristus ere blevne Guds Børn, og naar Faderen uddeler sit Gods til Børnene, da er det jo deres Arv, de faa (jvnfr. Lignelsen om den fortabte Søn).

V. 19—29. Siden Loven ikke blev givet for at bringe Frelse, maa det derefter vises, hvad Meningen da var med den, og hvilken Betydning den havde. Dens Betydning vises da at være den, at det derved blev aabenbart, at Synden var Overtrædelse af Guds Vilje, og saaledes blev den en Opdrager (Tugtemester) til Kristus; thi kun den, som føler sig strafværdig paa Grund af sin Synd, kan føle Trang til Naaden, som er givet i Kristus.

Et Vidnesbyrd om, at vi ikke længere ere under Loven, er det, at baade Jøder og Hedninger ere blevne Guds Børn ved Troen, og saaledes Forskjellen er bortfaldet mellem Jøde og Græker, Træl og fri, Mand og Kvinde; thi Loven, som den blev givet Jøderne, anerkjendte en væsentlig Forskjel mellem Menneskene, idet den stillede de frie Jøder og særlig Mændene over alle andre Folk.

V. 19. „For Overtrædelsers Skyld“ α : for at der kunde fremkomme Overtrædelser, idet Menneskene kun ved at kjende Guds Vilje kunde erkjende, at deres Synd var Strid mod Gud.

*) Septuaginta (70) kaldes en græsk Oversættelse af G. T., som efter Sagnet paa én Gang udførtes overensstemmende af 70 lærde Jøder i Alexandria.

Pavlus tilføjer om Loven „betjent af Engle“ for at vise, at han ikke trivlede om dens guddommelige Oprindelse.

„Ved en Midlers Haand“ tilføjes for at gjøre opmærksom paa, at Loven ikke var givet Jøderne umiddelbart af Gud, men gennem en Midler, et Menneske (Moses). Der var en menneskelig Side ved Loven, nemlig dens Form, der var præget af dette Menneskes (Midlerens) Natur og Anskuelser, saa at dens Udtryk særlig passede for det Folk og den Tid, hvori den blev til, ikke for alle Folk og til alle Tider. (Her er altsaa angivet en Forskjel mellem Forjættelsen og Loven; thi Forjættelsen blev given Abraham af Gud selv; heraf forstaas det tillige, hvad Jesus mener med, at han skal „fuldkomme“ Loven: han skal give den en fuldkommen Form, som passer for alle Folk og til alle Tider).

V. 20 er et af de Steder i NT., hvorom Fortolkerne have været mest uenige; det er oversat og forklaret paa flere hundrede Maader. Naar vi holde os til den i vort danske Testamente givne Oversættelse, som er aldeles ordret, og betragte det som en Overgang mellem det foregaaende og efterfølgende Vers, bliver Meningen: mens Midleren ikke tilhører den ene af Parterne, men begge de Parter, mellem hvilke der skal mægles, altsaa i dette Tilfælde ikke blot Gud, men ogsaa Jøderne paa den Tid, saa at Mæglingen \circ : den jødiske Lov maa bære Spor deraf; saa er Gud dog én, altid sig selv lig, saa at der ikke kan være indkommet noget i den jødiske Lov, som strider mod hans andre Aabenbaringer; og dette bliver derpaa i

V. 21. 22 særlig anvendt paa Lovens Forhold til Forjættelsen, saa at Loven følgelig ikke kan være i Strid med denne, altsaa ikke frelse; thi derved tilintetgjordes Forjættelsen.

V. 22. „Skriften har indesluttet alt under Synd“ \circ : det, som er os aabenbaret i Skriften, har vist os, at vi alle ere Syndere, og dette er just sket, for at vi skulle føres til Tro og saaledes frelses.

V. 23.24 fortsætter disse Tanker ved at udsige, at Loven skulde herske over Menneskene som en Tugtemester, for at dens Tugt skulde føre dem til Kristus.

V. 25 udtaler endelig, at Troen gjør en Ende paa denne Tilstand under Loven som Tugtemesteren, og

V. 26—29 vises, hvorledes Troen virkelig har gjort dette.

V. 26 udsiger, at alle troende ved Kristus ere blevne Guds Børn;

V. 27 angiver, hvorledes dette er gaaet til, at vi nemlig ved Daaben have iført Kristus α : ere blevne ham lig; hvad der gjælder om Kristus gjælder altsaa ogsaa om os; er han Guds Son, ere vi ogsaa Guds Børn.

V. 28 fortsættes denne Tankegang: som Guds Børn ved Kristus have vi alle samme Stilling til Gud, og alle menneskelige Forskjelle ere da uden Betydning i denne Sag.

V. 29 udtales, at vor Tro paa Kristus saaledes gjør os til Abrahams Børn (nemlig ved at gjøre os til et med Kristus, der var en Abrahams Søn), saa at vi ogsaa saaledes ere Arvinger til den Abraham givne Forjættelse, at Gud vilde staa i Pagt med ham og hans Sæd.

Kapitel IV.

Pavlus fremsætter i et Billede det herlige Fortrin, som de troende i Kristus have fremfor Folket under Loven: under Loven vare de ligesom det endnu umyndige Barn, der staar under Formyndere og ikke faar sin Arv udleveret, hvis Stilling altsaa ligner Trællens; ved Troen ere de derimod blevne som de voksne Børn, der faa Arven udleveret; og det, som de saaledes have faaet, det er Aanden, der lærer dem at raabe til Gud: Abba, Fader (v. 1—7). Derfor er det underligt, at de kunne have Lyst til at vende tilbage i den forrige Trældomsstand, som for de fordem hedenske Galater har været en Trældom under falske Guder; og dette er saa meget mere at undres over, som de ved Pavluses Ankomst til dem viste en saa overordentlig Glæde over Evangeliet, som han forkyndte dem.

Pavlus finder det muligt, at de have skiftet Sind, fordi han siger dem Sandheden, medens Vranglærerne smigre dem; deres nuværende Tilstand sætter ham i Tvivl om, hvorledes han helst skal tiltale dem (v. 8—20).

Pavlus gjør dem derefter opmærksomme paa, hvorledes ogsaa det gamle Testamente, altsaa selve Loven, som Vranglærerne beraabe sig paa, ligesom han betegner Forholdet mellem dem under Loven og dem, der tro paa Kristus, som Trællens Stilling i Forhold til den fribaarnes (v. 21 — Kap. 5, 1).

V. 1. „Der er ingen Forskjel mellem ham og Trællen“: han er nemlig heller ikke sin egen Herre.

V. 3. I det nye Testamente bruges Betegnelsen „Børn“

om Menneskenes aandelige Standpunkt paa tre forskjellige Maader: 1) som her for at betegne det ufuldkomne Gudsforhold, som fandtes hos Jøder og Kristne, der ikke kjendte det ved Kristus aabenbarende Ord; 2) for at betegne de ufuldkomment oplærte Kristne i Modsætning til dem, der vare komne ud over Kristendommens første Lærdomme og kunde forstaa ogsaa de dybere Ting (1 Kor. 3, 1; Ef. 4, 14; Hebr. 5, 13.); 3) for at betegne vor jordiske Opfattelses Ufuldkommenhed i Sammenligning med den Klarhed, hvormed vi hinsides Døden skulle opfatte alt (1 Kor. 13, 11. 12.). „Verdens Børnelærdom“ kaldes de ufuldkomne Former, under hvilke baade Jøder og Hedninger dyrkede Gud, fordi de der igjennem skulde opdrages til Modtagelighed for den fuldkomne Gudsdyrkelse i Aand og Sandhed, som aabenbares i Kristus.

V. 4. „Tidens Fylde“ betegner det Tidspunkt, da Menneskeslægtens Opdragelse var naaet saa vidt, at der var Modenhed og Modtagelighed for det fuldkomne; da var al den Tid fyldt eller udrundet, som maatte gaa forud.

Frelseren maatte være Menneske for at kunne frelse Menneskene, maatte staa under Loven for ved sin Lidelse at kunne frelse Jøderne fra Lovens Forbandelse, derfor staar her: „født af en Kvinde, født under Loven.“

V. 5. Vi faa sønlig Udkaarelse; thi vor Tilstand giver os ikke Adkomst til at kaldes Guds Børn; men vi blive af Guds Naade „udkaarne“ dertil.

V. 6 indeholder Beviset for, at vi ere blevne Sønner af Gud: Beviset ligger deri, at vi have faaet den Aand, som lærer os at kalde Gud vor Fader.

V. 8. „Vel sandt“ ø: rigtignok have I ikke altid været Guds Sønner. Afguderne ere ikke af Væsen Guder, jvnfr. 1 Kor. 8, 4.

V. 9. Udtrykket „I ere kjendte af Gud“ er det samme som: I ere anerkjendte af Gud, Gud har vedkjendt sig eder og besøgt eder. Naar Pavlus retter Udtrykket „I kjende Gud“ til „I ere kendte af Gud“, er det da for at gjøre opmærksom paa, at vi kun ved Guds Hjælp kunne lære at kjende Gud, saa at det er en stor Utaknemlighed atter at falde af fra Gud.

Uagtet de før trælledes under Hedenskabet, og det nu er Jødedommen, de ville ind under, siges Galaterne at vende „tilbage“, fordi begge Dele ligne hinanden saa meget, at de ere som et og kunne betegnes med det samme Udtryk „den svage og fattige Børnelærdom“; „svagt“ kaldes det tidligere, fordi det ikke formaaede at frelse; „fattigt“,

fordi det ikke som Ordet om Kristus kan give Salighedens Glæde.

V. 10. Det var et Særkjende for Jødedommens som for Hedenskabets udvortes Gudsdyrkelse, at enkelte Dage og Tider ansaas for helligere end andre, og af dette Vers se vi, at Vranglærerne i denne Henseende ganske havde forvildet Galaterne, saa at de nu ogsaa havde den samme Anskuelse. Ved „Dage“ tænkes paa Sabbaterne, ved „Maaneder“ paa den syvende Maaned, som hos Jøderne ansaas for helligere end andre, ved „Tider“ paa Tiderne for de store Fester: Paaske, Pinse og Lovsalenes Højtid; ved „Aar“ tænkes paa Sabatsaaret.

V. 11. Pavluses Arbejde vil være forgæves, hvis de helt lade sig lede bort fra Kristus, hvilket deres Adfærd giver Anledning til at frygte for.

V. 12. „Vorder som jeg; thi jeg er som I“ α : de blive ligesom Pavlus, naar de lade sig frigjøre fra Loven ved Kristus; han blev ligesom Hedningene, da han gik til dem, uagtet Loven forbyder Jøder saadant; derved stillede han sig nemlig paa samme Fod overfor Loven som Hedningerne; i hans Adfærd mod dem ligger en Opfordring til at efterligne ham.

„I have ingen Uret gjort mig“, nemlig: „da jeg kom og prædikede for eder“; i disse Ord og i de tre følgende Vers minder han Galaterne om deres Kjærlighed til ham, da han var hos dem, for at de saa meget snarere skulde lyde hans Ord.

V. 13. „under Kjødets Skrøbelighed“ α : under Sygdom; Pavlus har altsaa været syg eller i en nedbrudt Tilstand paa Grund af overstandne Forfølgelser, da han var hos Galaterne.

V. 16. Pavlus udtaler her Frygt for, at de holde ham for deres Fjende, fordi han siger dem Sandheden. Da Pavlus nylig har udtalt, at de intet havde at udsætte paa ham ved hans første Besøg, maa det altsaa være til sit andet Ophold hos dem, han her sigter; da har han altsaa alvorlig advaret dem mod Vranglærere.

V. 17. „De — nemlig Vranglærerne — ere nidkjære for eder“; de vise en saadan Iver for at faa Galaterne til at antage deres Lærdomme, at det ser ud, som om det var for Galaternes Skyld, for at frelse dem, at de arbejdede saa ivrig; i Virkeligheden er det dog ikke for det gode, men for at Galaterne ved at følge dem skulle blive udelukkede fra Samfundet med Pavlus og de andre rette Lærere thi da ville de ikke have andre at holde sig til, men bliv

nødte til at tage sig lige saa ivrig af Vranglærerne, som disse nu tage sig af Galaterne.

V. 18 forvarer Pavlus sig mod den Misforstaaelse, at han skulde have noget imod, at Galaterne vise Iver og Nidkjerhed; men deres Nidkjerhed bør være rettet mod noget godt, saaledes som da han var hos dem.

V. 19. At Pavlus paa ny „foder dem med Smerte“ er et Billede, der skal betegne, at han igjen maa udføre det svære Arbejde at vende deres Hjerter til Kristus. Lignende Billeder: 1 Tes. 2, 8. 11; 1 Kor. 4, 15; Filemon 10.

„Kristus skal vinde Skikkelse i dem“, for at de skulle kunne kaldes kristne, jvnfr. Kap. 2, 20.

V. 20. „omskifte min Røst“ o: tale anderledes end sidst, da han talte haardt til dem, og prøve, om Mildhed maaske kunde virke paa dem.

„jeg er tvivlraadig om eder“ o: hvorledes jeg bedst skal tale til eder. Dette er et af de Steder i det nye Testamente, hvoraf vi se, at det var en urigtig Opfattelse af det nye Testaments Tilblivelse, man i sin Tid havde, da man troede, at Helligaanden sagde de hellige Forfattere hvert Ord, som de skulde skrive; thi i saa Fald kunde Pavlus jo ikke være i Tvivl.

V. 21 — Kap. 5, 1 viser Pavlus Galaterne det modsigende i at gaa tilbage til Loven, siden denne selv betegner deres nye Stilling som højere og bedre. Den Maade, hvorpaa Pavlus her skaffer et Bevis af det gamle Testamente for sin Anskuelse, bestaar deri, at han tyder Fortællingen om Abrahams to Sønner og deres Mødre som Billeder paa noget højere, paa Jødefolkets og den kristne Menigheds indbyrdes Forhold og forskellige Stilling; en saadan Tydning kaldes en allegorisk Fortolkning.

Allegoriske Fortolkninger vare meget almindelige og yndede i Oldtiden; græske Filosofer udlagde saaledes paa allegorisk Maade hvad Homer og andre af de gamle Digtere havde fortalt om Guderne; de jødiske Lærere paa Kristuses Tid fortolkede det gamle Testamente paa samme Maade. Grunden til, at den allegoriske Fortolkning brugtes, var ofte den, at man sandt den ligefremme Betydning af Ordene anstødelig eller urigtig og derfor lagde en anden Betydning ind i Ordene end den, Forfatteren havde tilsigtet. Naar nu Apostlene undertiden have gjort en allegorisk Brug af forskellige Steder i det gamle Testamente, da er deres Mening den, at Gud har maget Begivenhederne saaledes, at de kunde tjene til Forbilleder paa de Ting, som høre til Guds Rige, og at han har sørget for, at det gamle

Testamentes Forfattere søjede deres Ord saaledes, at de ofte sig selv uafvidende kom til at udtale Spaadomme om Kristus og hans Rige. Ligesom vi imidlertid ikke af os selv kunne udfinde, hvilke Ting det er, Gud paa forbilledlig Maade har villet betegne ved de forskjellige Steder og Fortællinger i det gamle Testamente, saaledes kunne vi heller ikke af os selv indse Rigtigheden af en allegorisk Tydning; men om begge Dele maa Gud oplyse os ved sin Aand. Derfor blev det ofte kun en tom Leg med Ord, da Kirkelærerne i den ældre Tid forsøgte en allegorisk Fortolkning af alle Fortællinger i det gamle og nye Testamente, og der var desuden den Fare ved denne Fortolkningsmaade, at den fyldte baade Lærere og Tilhørere med selvoptundne Lærdomme, medens Ordenes naturlige og sande Mening blev glemt eller ringeagtet. Et Exempel paa en smuk og god allegorisk Fortolkning have vi i Augustins Udlægning af Lignelsen om den barmhjærtige Samaritan.

V. 21. „høre I ikke Loven“ o: lægge I ikke Mærketil hvad der staar i Loven, som oplæses for eder. Det blev Skik i de første kristne Menigheder, at det i den ligesom i Jødernes Synagoger oplæstes Stykker af det gamle Testamente.

V. 22 jvfr. i Moseb. 16, 15; 21, 2.

V. 23. „efter Kjødets“ o: paa almindelig Vis; „efter Forjættelsen“ o: i Følge en overnaturlig Kraft, som Gud meddelte Forældrene ifølge sin Forjættelse.

V. 24. „disse“ o: Sara og Hagar.

V. 25. „Hagar er Sinaj Bjærg i Arabien“ o: Sinaj Bjærg kaldes i Arabien Hagar, og derved ledes vi saa meget letter til den Tanke, at der ved Hagar skal tænkes paa Pagten paa Sinaj. „Jerusalem“ er som Midtpunktet i det jødiske Rige et Udtryk for Jødefolket under Moseloven.

V. 26. „det Jerusalem her oven til“ betegner Midtpunktet for Guds himmelske Rige, i hvilket vi indlemmes, saa snart vi blive kristne.

V. 27. Jvfr. Jes. 54, 1. Paa dette Sted hos Jesaias omtales Israels Folk i sin Landflygtigheds Tid under Billedet af en af sin Mand forladt Kvinde, medens Israel i sin Velmagt betegnes som Kvinden, der har Manden; men da disse Ord forbilledlig skulle anvendes paa den kristne Menigheds Stilling til Jødefolket, saa indeholde de et Vidnesbyrd om Berettigelsen af at ligne Menigheden ved Sara, da hun, indtil Forjættelsen gaves, var forladt af Abraham for Hagars Skyld.

V. 28. „vi ere Forjættelsens Børn“; saaledes kaldes vi,

fordi vi ere blevne Guds (og Abrahams) Børn ifølge den Forjættelse, som blev given Abraham.

V. 29. Her angives endnu en Lighed mellem Kristen-folket og Isak, idet de kristne forfølges af Jøderne som Isak af Ismael.

„Efter Aanden“ 3: ved Guds Aands særlige, overnaturlige Virkning.

V. 30. Her udvikles, at det uagtet Forfølgelserne er bedre at høre til de kristne end til Jøderne, fordi det vil gaa med disse som med Ismael, at de skulle udstødes, medens de kristne som Isak skulle faa Arven.

1 Moseb. 21, 9 fortæller kun, at Ismael spottede Isak; men der var hos Jøderne den Tradition, at Isak blev formelig forfulgt af Ismael.

V. 31 og Kap. 5, 1 indskærpe til Slutning, at det er endnu en Grund for de kristne til ret at holde fast ved deres Frihed, at de saaledes ere at ligne ved Sønnen af den frie Kvinde.

Kapitel V.

V. 2—12 udvikles, hvilke Følger det vilde have, om Galaterne gave Slip paa Friheden i Kristus og atter gave sig under Moseloven, at de nemlig da ikke længere have Andel i Kristus og desuden vare skyldige at holde hele Loven.

V. 2. „Dersom I lader eder omskære“; vi se af disse Ord, at Galaterne endnu ikke havde ladet sig omskære. Ved at omskæres, siger Pavlus, at de udelukkes fra Kristus, fordi deres Mening dermed maatte være den, at Omskærelsen var nødvendig til Salighed, og de altsaa havde den Tro, at noget andet end Kristus og hans Død skulde skaffe dem Del i det evige Liv; men kun ved Troen paa Kristus kunne vi blive salige.

V. 3. Pavlus siger det „atter“, ligesom han nemlig har sagt det ved sit andet Ophold blandt Galaterne.

Ved Omskærelsen bleve Menneskene indlemmede i det jødiske Folk og undergivne Omskærelsens Pagt, som var en Lovens Pagt; om nogen lader sig omskære, har han derfor med det samme lovet at holde Loven (2 Moseb. 12, 48.).

V. 4 udtales tydeligere, hvorfor den, der omskæres, er udelukket fra Kristus, nemlig fordi han da søger Retfærdiggjø-

relse ved Loven; men Kristuses Betydning for os skulde jo være, at vi skulde retfærdiggjøres ved ham af Naade og ikke af Gjerninger, som det siges i V. 5, at Aanden lærer os at vente Retfærdighed ved Troen. Pavlus gjør her tillige opmærksom paa, at vor Retfærdighed er noget, som vi endnu vente og haabe paa; thi vel regnes vi for retfærdige af Gud for Kristuses Skyld og have faaet vore Synder udslattede; men det er dog først efter Doden, at al Synd og Syndelyst udgaar af vort Hjerte, saa at vi blive i Sandhed retfærdige. Fra denne ydmyge Bekjendelse ere de langt borte, som mene ved deres Gjerninger at kunne fortjene Salslighed, da saadanne selvfølgelig til enhver Tid maa anse sig for retfærdige.

V. 6. Her angives Grunden til, at vi i Kristus frelses ved Troen; nemlig fordi udvortes Forhold som Omskærelse eller det modsatte ikke har nogen Betydning hos ham. Men Troen bestaar ikke blot i det at sige ja til visse Lærdome, men i at lade sit Hjerte opfylde af disse, saa at hele vort Liv bærer Præg af den Overbevisning, som boer i os, og Troen — som Pavlus her siger — viser sig virksom i Kærlighed.

V. 7 viser det forunderlige i Galaternes Omskiften fra Sandheden, da de nemlig vare komne saa godt paa Vej.

V. 8. „den Overtalelse“ ∴ Vranglærerens Overtalelse for at faa dem til at falde af fra Sandheden.

„han, som kaldte eder“ ∴ Gud.

V. 9. En liden Surdej ∴ Antagelsen blot af Vranglærernes ene Fordring om Omskærelse er nok til at fordærve hele deres Forhold til Kristus.

V. 10. Pavlus udtaler her endnu Haabet om, at Galaterne dog ville lade sig holde til Sandheden, naar de faa hans Brev; og dertil knytter han den Trusel mod Vildlederen, at han vil faa sin Straf.

V. 11 tilbageviser den Løgn af Vranglærerne, at Pavlus ogsaa skulde have begyndt at prædike Omskærelse; da vilde Jøderne nemlig have ophørt at forfølge ham; thi det, disse forargedes over, var, at de ikke skulde retfærdiggjøres ved deres egne Gjerninger, men ved Kristuses Kors.

V. 12. „Gid de maatte afskæres“ ∴ udstødes af Menigheden, naturligvis ikke blot af Mennesker, men af Gud selv.

V. 13—25 gjør Pavlus opmærksom paa, at det vilde være en Misforstaaelse af hans Ord om den kristelige Frihed fra Loven, om dette opfattedes saaledes, at de kristne kunde gjøre alt, hvad der lystede dem. I Stedet for Loven

(som staar udenfor dem) have de kristne nemlig faaet en anden Herre, Aanden, (som er i dem), og naar de lade sig drlve af den, da gjøre de ikke det, som Loven forbyder, men opfylde Loven; thi Aanden driver til det samme, som bydes af Loven, der fuldkommes ved at opfylde Kjærlighedsbudet.

V. 13. Friheden maa ikke misbruges „til Anledning for Kjødets“ \circ : saaledes at de kjødelige Lyster vinde Magt i os, og den bedste Maade til at undgaa dette anviser Paulus dernæst, idet han tilløjer, at vi i Kjærlighed skulle „være hverandres Tjenere“, altsaa opofre os selv og vore egne Tilbøjeligheder for at være andre til Tjeneste eller med andre Ord: vise selvfornægtende Kjærlighed.

V. 14 vises, at vi ved at opfylde den i V. 13 givne Anvisning opfylde Loven, da den helt indeholdes i det ene Bud om at elske sin Næste som sig selv.

Pavlus nævner ikke Kjærligheden til Gud, idet han sammenfatter Loven i det ene Kjærlighedsbud; thi vor Kjærlighed til Gud skal bevise sig ved, at vi tro paa ham, og om Troen har han allerede talt, saa der staar endnu til bage at tale om den Troens Frugt, som er Kjærlighed til Næsten (jvfr. V. 6).

V. 15 vises, hvor nødvendigt det er, at de, som Paulus i V. 13 anbefalede, bruge deres Frihed til at tjene hverandre i Kjærlighed, fordi Følgen af Strid iblandt dem vilde blive, at det vil gaa med dem som med vilde Dyr, der bide og tilsidet helt fortære hverandre.

V. 16. 17 gaar Paulus over til nøjere at forklare, hvoraf det er, at Fare opstaar for Misbrug af Friheden: deraf nemlig, at der i den troende er to stridende Magter, Aanden og Kjødets, som begjære mod hinanden; og derfor er det, at de ikke kunne gjøre hvad de ville \circ : følge enhver Lyst, som opstaar hos dem.

„vandrer i Aanden“ \circ : naar I vandre paa aandelig Vis, lade eder drive af Aanden.

„kunne ikke gjøre“, nemlig om de ville holde fast ved Kristus.

V. 18 skildrer, hvor herligt det er, som de opnaa ved at kæmpe mod Kjødets, at de nemlig da blive fri for at være under Loven.

V. 19. „Kjødets Gjerninger er aabenbare“ \circ : der kan ingen Tvivl være om, hvori de bestaa, da det er tydeligt for enhver.

V. 21. Paulus siger „forud“ og mener dermed førend Dommens Dag, som skal give Bevis derfor, at de, der

gjøre Kjødets Gjæringer, ikke skulle faa Arv og Døi i Guds Rige. Her viser Pavlus altsaa saa tydelig som mulig, at den Tro, han prædiker som den retfærdiggjørende, er ingen død Tro.

V. 22. Det er værd at lægge Mærke til, at Kjærligheden stilles forrest blandt Troens Frugter; den er nemlig den vigtigste af dem alle, jvnfr. Rom. 13, 8—10; 1 Kor. 13; Kol. 3, 14.

V. 23. 24. Mod dem, der bære Aandens Frugt, er Loven ikke, da Aandens Frugter ere i Samklang med Lovens Bud; og da de, der høre Kristus til, have korsfæstet ω : dødet og forsaget Kjødets Lyster, ere de ikke i Strid med Loven. jvnfr. 1 Tim. 1, 9, 10.

Kap 5, 26 — Kap 6, 10. Medens det nærmest foregaaende Stykke (V. 13—25) gav Oplysning om, at Frihedens rette Brug var et Liv efter Aanden i Kamp mod Kjødets, indeholder dette Stykke Advarsel mod enkelte af Kjødets Gjæringer, for hvilke vi derfor maa antage at Galaterne have vist sig at være særlig udsatte.

V. 26. Først advares mod Lysten til forfængelig Ære, som viser sin Kjødighed i ukjærlig Trods og Avind, da den forfængelige nemlig trodsør de svage for at underkue dem og misunder de stærkere, som tilbagevise hans Fordring paa at stilles over dem.

Kapitel VI.

V. 1 staar i nøje Sammenhæng med det foregaaende Vers, som advarer mod at søge forfængelig Ære, da dette Vers advarer mod en Ytring af den Indbildskhed, som maa forudsættes hos den, der har Lyst til at æres, og som bringer til at fordømme de fejlende i Stedet for at bære over med dem og lede dem paa rette Vej.

Ved Udtrykket „aandelige“ betegnes undertiden alle Kristne, fordi de alle drives af den Helligaand; men Udtrykket bruges ogsaa for at betegne de videre fremskredne i Modsætning til de svagere Brødre, og saaledes er det brugt her. Naar nu Pavlus kalder dem „aandelige“, der ere tilbøjelige til at fordømme, da gjør han næppe dette for at betegne dem som bedre; men fordi de selv kalde og holde sig for bedre end deres Brødre, og fordi han derved faar Lejlighed til at minde dem om, at den Aand, efter hvilken

de kalde sig aandelige, er Sagtnodigheds Aand. Hvor langt Pavlus er fra at mene, at de her omtalte ere mere aandelige end de andre kristne, viser han ved at tilføje den Advarsel til dem, at de skulle passe paa sig selv, at de ikke selv falde i Fristelse.

V. 2 viser, hvorfor de ikke blot skulle afholde sig fra at fordømme, men ogsaa skulle hjælpe paa de fejlende: de skulle nemlig for at opfylde Kristuses Lov bære hverandres Byrde. „Kristuses Lov“ er det Bud, at vi skulle elske hverandre (Joh 13, 34), og Pavlus betegner dette Kristenlivets Indhold og Særkjende som en Lov, fordi Vranglærerne hos Galaterne havde vakt den Følelse, at de trængte til en Lov, hvorved Galaterne nær vare blevne forførte til at søge Frelse i Moseloven.

„Byrde“ er ifølge Sammenhængen med det foregaaende Vers et billedligt Udtryk for „Synd.“ Syndens Byrde hæmmer de Kristne paa deres Vandring mod Maalet, som er Hellighed; hver Gang den ene segner under Byrden, skulle de øvrige hjælpe ham, at han kan rejse sig og gaa videre; saaledes bære de hverandres Byrde og opfylde derved Kjærlighedens Fordring i den Henseende.

V. 3. Idet Pavlus i V. 2 siger til dem alle: „Bærer hverandres Byrde“ og ikke „I aandelige, bærer de andres Byrder“, antyder han, at de alle have Synd nok til at behøve andres Hjælp; men da han vidste, at der vel kunde være dem, som mente sig undtagne fra at være saa syndige, at de trængte til Hjælp, gjør han nu udtrykkelig opmærksom paa, at det er kun Selvbedrag, naar nogen saaledes tykkes sig selv stor, da han dog intet er; det er jo nemlig Gud, der gjør os til hvad vi ere.

V. 4. I Stedet for at kaste prøvende Blikke paa andres Gjerning og sammenligne sig med andre for at finde Anledning til at rose sig selv paa de andres Bekostning, skal enhver se tilbage paa sit eget Liv og se, om han da har noget at rose sig af, idet han sammenligner sig med sig selv, og Ros vilde han da kunne siges at have, om han var gaaet godt frem.

„Ros for sig selv“ o: Ros i Sammenligning med sig selv, med sit tidligere Liv (jvnfr. Matth. 7, 3—5).

V. 5. Udtrykket „Bære sin Byrde“, sin Synd er her brugt i samme Betydning, som naar vi sige, at Jesus bar al Verdens Synd; og da Meningen dermed er, at han tog Straffen og Ansvar paa sig for Verdens Synd, siger Pavlus altsaa med disse Ord, at hver skal staa Gud til Ansvar for sin egen Synd og kun for den. Derfor er det saa

ørkesløst at sammenligne sig med de andre, da ingen faar sin Dom af Gud ifølge en saadan Sammenligning med andres Liv, men ud af det Liv, han selv har ført.

V. 6. Nogle have ved Udtrykket „alt godt“ forstaaet de timelige Goder og antaget, at Meningen var, at Menigheden skulde sørge ordentlig for Præstens Underhold; men da Pavlus slet ikke antyder, at alt godt kun skulde betyde det jordisk gode, og dette Vers saaledes forstaaet slet ikke stod i Sammenhæng enten med det foregaaende eller efterfølgende, kan dette ikke være Meningen, saa meget mindre som dette Vers ordret oversat lyder saaledes: „Men den, som undervises i Ordet, have Fællesskab i alt godt med den, som underviser ham.“ Meningen bliver da, at intet Menighedsmedlem i falsk Indbildskhed maa tro at kunne være sig selv nok og derfor afsondre sig og holde sig borte fra Undervisningen; men alle skulle slutte sig sammen om Læreren, at de kunne faa Del i alt det gode, som han har at meddele dem. — I vor danske Oversættelse er Ordet „dele“ altsaa her ikke brugt i den almindelige Betydning „give Del“ men den sjældnere „faa Del“ (jvnfr.: Sønnen deler sin Faders Trone).

V. 7. viser os, at Vranglærernes Held tildels skyldtes den Omstændighed, at Galaterne ikke søgte stadig til de sande og gode Lærere; derfor er det nemlig, at Pavlus til sin Formaning om ikke at fare vild søjer den alvorlige Advarsel om, at Gud ikke lader sig spotte ustraffet, og at Mennesket høster hvad han saar, hvor Høsten betegner den Tilstand, som tildeles Mennesket paa Dommedag, og Udsæden Menneskets Liv her paa Jorden, saaledes som det nærmere udvikles i det følgende Vers.

V. 8. forsætter Billedet af Livet her paa Jorden som en Saaning, men saaledes at der ikke mere henvises til Udsæden, men til den Jordbund, hvori hver Slags Sæd falder, idet nemlig Jordbunden for syndige Gjæringer er Kjødets, som derved tilfredsstilles, Jordbunden for det gode er derimod Aanden, hvis Fordringer derved fyldestgøres.

V. 9 minder om Jesu Lignelse om Sædemanden, hvori der fortælles om de mange, der ikke bære Frugt, fordi de mangle Stadighed og Taalmodighed.

V. 10. „eftersom“ = efterdi; dette Vers afviser altsaa den, der vilde undskylde sig med, at han ingen Lejlighed havde til at gjøre det gode; og derefter henvises de kristne til først og fremmest at gjøre godt mod deres Trosfæller som dem, der staa dem nærmest.

V. 11—18 danner Brevets Slutning.

V. 11 bemærker Pavlus, at han skriver til dem med egen Haand; Pavlus gjør opmærksom paa sin Haandskrift, fordi de jødiske Vranglærere undertiden sendte Menighederne Breve, som de underskrev med Pavluses Navn.

V. 12. 13 skildre kortelig Vranglærernes Grund til at ville have Galaterne omskaarne:

de ville nemlig skaffe sig Anseelse efter Kjødet σ : ved at drive paa udvortes Gjerninger, fordi de da unгаа de Forfølgelser, som overgaa dem, der prædike Frelse ved Troen paa Korset; at det, de eftertragte, virkelig kun er den Ros ved en afgjørende udvortes Handling (Omskærelsen) at have faaet Galaterne til at erklære sig for at være Loven undergivne, det er tydeligt deraf, at de lige saa lidt som noget Menneske kunne opfylde Loven; thi saa kan det altsaa ikke, som de foregive, være for at skaffe Galaterne Retfærdighed ved Lovens Opfyldelse.

V. 14. 15 skildrer Pavlus i Modsætning til Vranglærernes Stræben, hvori det er, at han sætter sin Ære, deri nemlig at han kun prædiker Jesu Kristi Kors til Frelse for Menneskene, og som Grunde til, at han 1) alene søger sin Ære deri og 2) og kun prædiker Frelse alene ved Korset, anfører han da:

1) at ved Kristus er Verden ham og han Verden korsfæstet.

Korsfæstelsen var den foragteligste Forbryderstraf, og Pavlus mener altsaa med sine Ord, at ved Kristus var det sket, at Verden var Gjenstand for hans Ringeagt, som han for Verdens, og derfor søger han ingen verdslig Ære.

2) at i Kristus gjælde ingen udvortes Gjerninger eller Tilstande som Omskærelse eller Uomskaarenhed, men kun en ny Skabning σ : en ny Sindets Retning, nemlig Barnesindet, som vindes ved Troen paa Forsoningen formedelst Jesus, og derfor kan han følgelig ikke tænke paa at prædike andet end Troen paa Kristuses Kors.

V. 16 nedbeder Guds Naade over dem, der ville følge Pavlus i Troen paa Korsets Kraft. I „Fred“ og „Barmhæertighed“ er alt det sammenfattet, som vindes ved Troen.

„Guds Israel“ betegner dem af Israel, der høre Gud til; ved denne Betegnelse stiller Pavlus sig endnu en Gang i Modsætning til Vranglærerne, der vilde lade det udvortes være afgjørende i Salighedssagen og derfor betragtede enhver Israelit og alle, der ved Omskærelsen indlemmedes i Israels Folk, som Guds Børn.

V.17. „Kristi Mærketegn“ er Sporene af de Mishandlinger, Pavlus har udstaaet for Kristuses Skyld.

„Mærketegn“ indbrændtes Forbrydere for at betegne deres Forbrydelse, Slaver for at betegne, hvem der var deres Herrer, og Soldater for at angive, under hvilken Feltherre de tjente. Bærer Pavlus Kristuses Mærketegn paa sit Legeme, da er det et Bevis paa, at han er Kristuses Tjener og Stridsmand, og saaledes formaner Galaterne her til at bøje sig for hvad han har sagt, fordi der ingen Tvivl kan være om, at han er Kristuses Udsending.

Pavlus fremhæver altsaa i Brevets Slutning som i dets Begyndelse, at han er en sand Kristuses Apostel.

De romersk-katolske forklare gjerne disse Ord „Kristi Mærketegn“ om, at Pavlus paa vidunderlig Maade havde faaet indpræget de samme Saar i sit Legeme, som Kristus modtog paa Korset, og de fortælle da om flere Helgener og Helgeninder, med hvem det samme er foregaaet.

V. 18. Pavlus slutter med en Velsignelse over Galaterne, og det maa vel have gjort noget Indtryk paa de vaklende, at uagtet al den Irettesættelse, som Pavlus i dette Brev tildeler dem, ender han dog Brevet med Ordet „Brødre“.

Da Luther optraadte mod den pavelige Afladshandel, skete det navnlig ifølge hans urokkelige Overbevisning om, at vi kun kunne retfærdiggjøres ved Tro og ikke ved udvortes Gjerninger, og da denne Lære om Retfærdiggjørelse af Troen alene var det Skjold, som han stadig holdt frem mod alle Papisternes Indvendinger og Angreb, kunne vi vel forstaa, at han satte Galaterbrevet højest af alle Bøger i det nye Testamente, da den intet Steds er udtrykt tydeligere og hævdet eftertrykkeligere end netop i dette Skrift.

Den Betragtning, at det med Undtagelse af ganske enkelte Steder vil være utidigt i en populær Fortolkning, at Fortolkeren tilføjer sine Rettelser af vor danske Oversættelse, har bragt mig til over alt at følge denne.

Først ved Korrekturen af sidste Ark er det faldet mig ind, at det dog havde været rigtigt at gjøre opmærksom paa de utvivlsom urigtig oversatte Steder

SKOLEEFTERRETNINGER.

I. Examina 1874.

a. Real-Afgangsexamen af højere Grad.

Denne Examen afholdtes dels skriftlig d. 15de og 16de Juni, dels mundtlig d. 8de, 9de og 10de Juli og blev gennemgaaet af følgende Disciple:

1. *Hans Mathias Petersen*, Søn af Skibskaptajn H. C. Petersen i Rønne, født sammesteds d. 7de November 1858, optagen i Skolens 1ste Klasse i August 1868.

2. *Sophus Vilhelm August Uldall*, Søn af entlediget By- og Herredsfoged C. L. P. Uldall i Rønne, født i Svanke d. 7de Juni 1858, optagen i 2den Klasse i April 1869.

3. *Christian Hansen Arnoldus*, Søn af forhenværende Gaardmand H. J. Arnoldus i Ibsker Sogn, født sammesteds d. 26de Januar 1859, optagen i 1ste Klasse i August 1868.

4. *Carl Valdemar Borgen*, Søn af Sognepræst A. G. Borgen i Nylarsker Sogn, født i Kjøbenhavn d. 19de Juli 1857, optagen i 4de Realklasse i August 1871.

Examens Udfald var følgende:

	Modersmaalet	Tysk	Franck	Engelsk	Naturhistorie	Geografi	Historie	Arithmetik	Geometri	Naturalære	Points
Petersen	g*	g*	g?	mg.	g.	mg.	g*	ug.	ug?	mg?	68 ² / ₃
Uldall	mg.	mg?	mg?	ug?	mg.	mg*	ug?	mg.	ug?	mg*	79.
Arnoldus	g*	g.	g*	mg.	mg?	mg.	mg.	mg*	mg.	mg.	72.
Borgen	g.	g.	g*	ug?	mg?	g*	g.	tg.	g*	g.	59 ² / ₃ .

Ifølge dette Udfald have de alle bestaaet Examen.

Som Examenskommissær var Dr. *Heegaard* tilstede ved

den mundtlige Prøve og deltog i Censuren i Tysk og Matematik. Desuden deltog følgende indbudne Herrer i Censuren: Pastor *Christensen*, Kammerherre *Fallesen*, Skoleinspektør *Hjorth*, Byfoged *Olivarius*, Pastor *Teisen*, Dr. *Zedeler*.

b. Real-Afgangsexamen af lavere Grad.

Den skriftlige Prøve afholdtes d. 15de og 16de Juni, den mundtlige d. 8de, 9de, 10de og 14de Juli. Den blev gennemgaaet af 1 Discipel

Hans Christian Bidstrup, Søn af Kjøbmand J. P. Bidstrup i Rønne, født sammesteds d. 18de Marts 1858, optagen i 1ste Klasse i August 1867.

Examens Udfald var følgende:

Boglæsning og dansk Sproglære	Skriftlig Udarbejdelse i Modersmaalet	Historie	Geografi	Arithmetik med praktisk Regning	Geometri	Tysk	Naturhistorie	Skrivning og Tegning
mg.	g.	g.	g.	g.	mg.	g.	mg.	mg.

Han har altsaa bestaaet med 53 Points.

I Censuren deltog foruden Dr. *Heegaard* Pastor *Christensen*, Pastor *Teisen* og Dr. *Zedeler*.

c. Hovedexamen.

Den skriftlige Prøve afholdtes d. 15de og 16de Juni, samt d. 6te og 7de Juli, den mundtlige d. 8de—14de Juli. I Censuren deltog foruden Dr. *Heegaard* følgende indbudne Herrer: Boghandler *Bjørnbak*, Pastor *Christensen*, Kammerherre *Fallesen*, Skoleinspektør *Hjorth*, Klokker *Kofod*, Adjunkt *Sommer*, Pastor *Teisen*, Overlæge *Zahrtmann*, Dr. *Zedeler*.

Ved denne Examen afsluttedes Skolens Undervisning for 2 Disciple i 4de studerende Klasse, begge af den sproglig-historiske Retning, nemlig:

1. *Marcus Conrad Koefoed*, Søn af Adjunkt C. G. Koefoed i Rønne, født sammesteds d. 7de Marts 1859, optagen i Skolens 1ste Klasse i August 1868.

2. *Henrik Christian Rasch*, Søn af Grosserer A. Rasch i Kjøbenhavn, født i Rønne d. 20de September 1858, optagen i 1ste Klasse i August 1868.

For disse Disciple var Examens Udfald følgende:

	Dansk	Tysk	Franck;	Latin	Historie	Geografi	Naturhistorie	Arithmetik	Geometri	Græsk	Points
Koefoed	mg?	mg.	mg.	mg.	ug?	mg*	ug?	mg?	mg.	mg*	77 ² / ₃
Rasch	g*	mg.	mg?	mg?	mg?	mg?	mg*	mg.	mg?	mg?	71 ¹ / ₃

Saaledes have de begge bestaaet Examen saavel med den i Lov af 1ste April 1871 § 5 givne Retsvirkning, som ogsaa med Adkomst til at optages i en lærd Skoles 5te Klasse.

Resultatet af alle 3 Examina og det derefter afholdte Lærermøde var følgende:

Af 4de Realklasses 6 Disciple dimitteredes 5, i Klassen forblev 1.

4de stud. Klasses 2 Disciple dimitteredes.

Af 3die Realklasses 2 Disciple opflyttedes 1 i 4de Realklasse, 1 udmeldtes.

3die stud. Klasses 2 Disciple opflyttedes i 4de stud. Klasse.

Af 2den Realklasses 8 Disciple opflyttedes 5 i 3die Realklasse, 3 forbleve.

Af 2den stud. Klasses 4 Disciple opflyttedes 3 i 3die stud. Klasse, 1 forblev.

Af 1ste Realklasses 12 Disciple opflyttedes 7 i 2den Realklasse, 4 forbleve, og 1 udmeldtes.

1ste stud. Klasses eneste Discipel opflyttedes i 2den stud. Klasse.

Af 2den Fællesklasses 14 Disciple opflyttedes 7 i 1ste Realklasse, 4 i 1ste stud. Klasse, 3 forbleve.

Af 1ste Fællesklasses 7 Disciple opflyttedes 6 i 2den Fællesklasse, 1 forblev.

II. Disciplene.

Ved Udgivelsen af forrige Aars Indbydelsesskrift var Disciplenes Antal 58. Af disse dimitteredes efter Examen 7 og udmeldtes 2, nemlig *P. F. Michelsen* og *J. P. Harboe*. I Skoleaarets Løb ere endvidere 2 Disciple udmeldte: *A. G. Nygaard* og *Jacob Peter Bang*.

Sidstnævnte Discipel, Søn af Overlærer, Dr. J. P. Bang i Viborg, var født i Rønne d. 13de Januar 1865 og optagen i Skolens 1ste Klasse d. 17de August 1874.

Foruden denne Discipel bleve ved Skoleaarets Begyndelse 10 og senere 4 nye Disciple optagne i Skolen. Disse kjendes i den følgende Fortegnelse ved Angivelsen af det fulde Navn, Faderens Navn o. s. v.

Antallet af Skolens Disciple er nu, i Maj 1875, 62, som efter den i forrige Maanedes Slutning afholdte Omflytning ere ordnede i de forskjellige Klasser saaledes*):

IV Klasse.

1. *H. P. Ipsen*. 2. *P. N. Nygaard*. 3. *P. O. R. Hansen (S)*. 4. *L. B. Brüel (S)*.

III Klasse.

1. *M. K. Zahrtmann (S)*. 2. *A. H. Rasch*. 3. *J. P. Thomsen*. 4. *H. W. Nyholm (S)*. 5. *N. P. Dahl*. 6. *S. E. Brüel*. 7. *J. H. Poulsen (S)*. 8. *J. Uldall*.

II Klasse.

1. *H. C. F. V. Kofod*. 2. *M. J. Ipsen*. 3. *H. Holm*. 4. *A. C. Koefoed*. 5. *C. L. Henningsen (S)*. 6. *H. P. Colberg (S)*. 7. *G. D. Sandorff*. 8. *P. H. Lund*. 9. *H. C. Kofod*. 10. *H. F. Koefoed*. 11. *T. Ellebye*. 12. *J. T. Kofoed*.

*) De studerende Disciple ere betegnede ved et bagefter Navnet tilføjet (S). I 4de og 3die Klasse høre alle de studerende Disciple til den sproglig-historiske Retning.

I Klasse.

1. *J. P. Lind* (S). 2. *O. H. Arboe*. 3. *Hans Brix*, Søn af Sognepræst H. K. S. Brix i Hasle, født $19/4$ 61, opt. $17/8$ 74. 4. *O. N. Møller* (S). 5. *A. C. H. Mortensen*. 6. *Steffen Brix*, Broder til Nr. 3, født $15/3$ 63, opt. $17/8$ 74. 7. *R. N. V. Funch*. 8. *G. P. Lund*. 9. *A. L. Sørensen*. 10. *A. E. V. M. Clausen* (S). 11. *C. M. Schor*. 12. *T. A. Wichmann*. 13. *A. C. Hoff* (S). 14. *L. R. Lund*. 15. *P. M. Hoffmann*. 16. *J. A. C. Brüel*.

II Fællesklasse.

1. *Frederik Jørgensen*, Søn af Skolelærer J. A. Jørgensen i Ibsker Sogn, født $23/10$ 63, opt. $1/4$ 75. 2. *H. C. Rasch*. 3. *C. G. Brüel*. 4. *E. Henningsen*. 5. *V. A. Larsen*. 6. *J. H. Jensen*. 7. *V. C. A. Madsen*. 8. *J. Harboe*. 9. *H. H. Ipsen*. 10. *C. F. Sørensen*.

I Fællesklasse.

1. *Albert Andersen*, Søn af Vejinspektør F. V. Andersen i Rønne, født $7/7$ 64, opt. $17/8$ 74. 2. *Jens Siegfred Pedersen*, Søn af Gaardejer J. S. Pedersen i Nyker Sogn, født $27/11$ 63, opt. $17/8$ 74. 3. *Hagbarth Lund*, Søn af Skibskaptajn H. C. Lund i Rønne, født $22/12$ 63, opt. $1/7$ 75. 4. *Jørgen Christian Rasch*, Søn af Proprietær C. B. Rasch i Nylarsker Sogn, født $10/12$ 63, opt. $17/8$ 74. 5. *Jens Bolivar Grønbech*, Søn af Lieutenant og Gaardejer G. Grønbech i Olsker Sogn, født $25/9$ 64, opt. $7/1$ 75. 6. *Ole Andreas Koefoed*, Søn af Gaardejer J. L. Koefoed i Aaker Sogn, født $25/5$ 63, opt. $17/8$ 74. 7. *N. Madsen*. 8. *Julius Andreas Jensen*, Søn af Kjøbmand A. P. Jensen i Aakirkeby, født $1/7$ 64, opt. $17/8$ 74. 9. *Hans Christian Arboe*, Søn af Kjøbmand G. H. Arboe i Rønne, født $30/3$ 64, opt. $17/8$ 74. 10. *Axel Sophus Herman Georg Clausen*, Søn af Skolelærer J. E. J. Clausen i Nylarsker Sogn, født $8/10$ 63, opt. $17/8$ 74. 11. *Otto Severin Kofod*, Søn af Ritmester P. H. Kofod i Pedersker Sogn, født $21/7$ 62, opt. $17/8$ 74. 12. *Herman Kofod Rømer*, Søn af Kaptajn J. T. K. Rømer i Østermarie Sogn, født $24/2$ 64, opt. $7/1$ 75.

Undervisningen har været saaledes fordelt imellem Lærerne:

Rektor <i>Jørgensen</i> : Latin i IVS og IS, Græsk i IIIS	19 T.
Overlærer <i>Hoff</i> : Latin i IIIS, Skrivning i IIF og IF, Tysk	31 —
Adjunkt <i>Koefoed</i> : Dansk i I, Latin i IIS, Skrivning i IVR, IIIR, II og I, Historie	32 —
Adjunkt <i>Jespersen</i> : Engelsk, Naturhistorie og Naturlære	31 —
Adjunkt Dr. <i>Bang</i> indtil Februar: Dansk i IV, III, II, IIF og IF, Græsk i IVS, Fransk	33 —
Adjunkt <i>Hasle</i> indtil Slutningen af Februar: Regning i IIF og IF, Religion og Geografi	30 —
fra Begyndelsen af Marts: Dansk i IV, III, II, IIF og IF, Regning i IF, Religion	31 —
Konstitueret Lærer <i>Andersen</i> indtil Slutningen af Februar: Mathematik og Regning i IV, III, II og I, geometrisk Tegning	27 —
fra Begyndelsen af Marts: foruden de anførte Fag tillige Regning i IIF	31 —
Konstitueret Lærer <i>Selchau</i> fra Begyndelsen af Marts: Græsk i IVS, Fransk og Geografi	28 —
Timelærer <i>Kofod</i> : Tegning og Sang	8 —
Timelærer <i>Madsen</i> : Gymnastik	8 —
Timelærer <i>Seier</i> : Gymnastik	4 —

Følgende Pensa ere i Aarets Løb gennemgaaede i de forskjellige Fag og Klasser:

Dansk.

I Fælleskl. *Wulffs* Læsebog, 2den Del er brugt til Oplæsning og Analyse, og *Wulffs* Sproglære er med en Del Forbigaaelser læst indtil Læren om Sætningerne. Af Digte er lært udenad: Høg over Høg, Edderfuglen, Bonden og hans Søn, Konen med Æggene, Dansen i Skoven, Viben (i *Wulffs* Læsebog). Ugentlig skrevet 3 Diktatstile; dog er den ene af disse i den sidste Halvdel af Skoleaaret ombyttet med en Gjenfortælling; *Andersens* Æventyr ere benyttede til Oplæsning for Klassen.

II Fælleskl. Samme Læsebog, samme Sproglære forfra og ud med Forbigaaelser. Af Digte er lært udenad: Romance, St. Lavrentius, Pudelen, Tommeliden, den gjæstmilde Bonde (af Læsebogen). Ugentlig skrevet 1 Diktatstil og 1 Gjenfor-

tælling. Til Oplæsning for Klassen er blandt andet benyttet *Ingemanns* „De Underjordiske“.

I Kl. *Bojesens* Sproglære. *Holsts* Prosaiske Læsebog benyttet til Læsning. Af *Lefoliis* Fortællende Digte er lært udenad: En Ven, De tvende Kirketaarne, Niels Ebbesen, Ridder Kalv, Morten Luther, Hr. Sinklar, Matrosen, Willemoes. 1 Stil om Ugen (Gjenfortælling af et forelæst Stykke eller af Bibelhistorie eller Historie, Oversættelse).

II Kl. *Holsts* prosaiske Læsebog og *Lefoliis* fortællende Digte ere brugte til Oplæsning; *Bojesens* Sproglære; der er ogsaa analyseret. Af *Lefoliis* Samling er lært udenad: Dragonhesten, General Rye, Hr. Helgesens Vise, Svend Fældings Pilegrimsfærd, Sivard Snarensvend. 1 Stil ugentlig (Gjenfortællinger, Gjengivelser af et kjendt Stof, Fortællinger over et opgivet Tema o. s. v.). Til Oplæsning for Klassen er benyttet Stykker af *Holberg*, *L. Heiberg*, *Chr. Winther* og *Øhlenschläger*.

III og IV Klasse. Til Oplæsning er benyttet *Flors* Haandbog, og orienterende literaturhistoriske Oplysninger ere knyttede til Oplæsningen af Biografierne deri. Der er skrevet 1 Stil ugentlig, dels Gjengivelse af et kjendt Stof, dels Beskrivelser, dels Behandlinger af et opgivet Tema. Kun meget faa Stykker ere oplæste for Eleverne.

III og IV Realklasse have gennemgaaet den græske Mytologi efter *Dorphs* Lærebog, og adskillige oversatte Stykker af de græske og romerske Forfattere ere oplæste for Eleverne.

Latin.

I stud. Kl. *Madvigs* Formlære. *Forchhammers* Læsebog. Af *Cornelius Nepos*: Aristides, Cimon og Thrasybulus. Ugentlig en Stil.

II stud. Kl. Af *Cornelius Nepos*: Themistocles, Aristides, Cimon, Thrasybulus, Conon, Epaminondas. *Ciceros* 1ste og 2den Tale mod Catilina. *Cæsars* Gallerkrig 1ste Bog Cap. 1—29. *Madvigs* Formlære. *Forchhammers* Latinske Stiløvelser for II Kl. ere gennemgaaede mundtligt. 1 à 2 sammenhængende Stile om Ugen.

III stud. Kl. 7de Bog af *Livius*; *Ciceros* 3die og 4de Tale mod Catilina. *Madvigs* Sproglære § 281—383. 2 Stile ugentlig efter *Trojels* Materialier.

IV stud. Kl. *Ciceros* Tale for Sext. Roscius, *Livius* 7de Bog, *Virgils* Æneide 3die Bog. *Madvigs* Sproglære

2 Stile eller 1 Stil og 1 Version ugentlig. Jevnlig mundtlig Stil.

Græsk.

III stud. Kl. *Bergs* Forskole S. 4—25. Af *Bergs* Historiske Brudstykker Nr. XI, XII og XIII. *Bergs* Formlære.

IV stud. Kl. *Bergs* Historiske Brudstykker Nr. 3—5 og 12—15. *Homers* Odysse 12te Bog. Formlæren efter *Berg*.

Tysk.

I Fælleskl. *Lassens* Elementarbog S. 1—100 med Forbigaaelse af de danske Stykker. Af *Iversens* Grammatik det væsentligste af Kapitlerne om Artiklerne, Substantivernes Bøjning, Hjælpeverberne, de regelmæssige Verber og Præpositionerne.

II Fælleskl. *Simonsens* Læsebog for de lavere Klasser og Mellemlasserne S. 1—51 og S. 59—73. Efter *Iversens* Grammatik det væsentligste af Formlæren m. Undt. af Kapitlerne om Substantivernes Kjøen og de sammensatte Verber.

I. Kl. Samme Læsebog S. 73—132. Efter samme Grammatik hele Formlæren. Realisterne ugentlig 1 skriftlig og af og til tillige 1 mundtlig Stil efter *Wolles* Materialier til at indøve Formlæren.

II. Kl. Samme Læsebog S. 137—200. Efter samme Grammatik hele Formlæren og Ordfejningslæren m. Undt. af Kapitlet om Konjunktiv. Realisterne ugentlig 1 skriftlig og af og til tillige 1 mundtlig Stil efter *Wolles* Materialier til at indøve Syntaxen.

III Kl. *Møllers* og *Nyborgs* Læsebog for de øverste Klasser S. 1—97. Af hver Discipel er hver Maaned opgivet som hjemmelæst 50—80 Sider af en tysk Klassiker. Realisterne efter *Lassens* Opgaver ugentlig 1 mundtlig og 2 skriftlige Stile, af hvilke den ene altid er bleven skrevet paa Skolen. Hele *Iversens* Grammatik.

IV Kl. Samme Læsebog S. 201—306. Realisterne ugentlig 1 Hjemme- og 1 Skolestil. Hjemmelæsning og Grammatik som i III Kl.

Fransk.

II Fælleskl. Af *Pios* Læsebog for Begyndere de første

31 Stykker. Skriftlige Øvelser over Bøjningsmønstrene.

I Kl. Samme Bog til Side 61. Det vigtigste af Formlæren efter *Pio*. En Stil ugentlig efter de danske Stykker i Læsebogen.

II Kl. *Pios* Læsebog for Mellemlasser (1ste Udg.) Formlæren; enkelte Regler af Ordføjningslæren ere begyndte at indøves. En Stil ugentlig.

III Kl. *Pios* lectures françaises S. 21—30, 38—92. *Ingerslevs* Grammatik. En Stil ugentlig efter *Pios* Stiløvelser 1ste Afd.

IV Kl. *Pios* lectures fr. S. 158—206. En Time ugentlig kursorisk Læsning. *Ingerslevs* Grammatik. Stil som i 3die Kl. Det foregaaende Aars Pensum er repeteret.

Engelsk.

I Realkl. *Listovs* Ledetraad. *Rosings* Formlære forfra til Stk. 30 og nogle Verber. En Stil om Ugen er skreven paa Skolen efter Læsebogen.

II Realkl. *Marryats* The children of the new forest S. 109—195. *Mariboers* Formlære S. 56 og ud. En Stil om Ugen er skreven paa Skolen efter *Lassens* Opgaver til engelske Stile.

III Realkl. *W. Irwings* The Sketch Book S. 18—25, 144—159, 212—217, 325—356. *Mariboers* Formlære fra Artiklen og ud. *Bresemanns* Parleur S. 83—94. En Stil om Ugen paa Skolen efter *Lassens* Opgaver.

IV Realkl. *W. Irwings* The Sketch Book S. 144—159, 243—262, 305—314, 325—361; Nygaard alene: S. 1—26; Ipsen alene: S. 26—44, 185—196. *Ch. Dickens* American Notes S. 12—26, 71—92, 117—132; Nygaard alene: S. 155—198, 215—244. *Mariboers* Formlære fra S. 39 og ud. *Bresemanns* Parleur S. 83—94, 215—236. En Stil om Ugen er skreven paa Skolen efter *Lassens* Opgaver.

Religion.

I Fælleskl. I Bibelhistorie er læst af *Daugaards* og *Stochholms* Bog til Side 79 (Juda Rige). I Katekismus er læst Budene og første Trosartikel med *Luthers* Forklaring og et Udvalg af Skriftsteder af *Balslevs* Forklaring. Af Salmer er læst Nr. 3, 19, 36, 52, 74, 81, 127, 154, 213, 222, 267, 463, 477, 530.

II Fælleskl. I Bibelhistorie samme Bog fra Side 79 (Juda Rige). I Katekismus er læst anden og tredje Trosartikel, Fadervor, Daab og Nadver med *Luthers* Forklaring og et Udvalg af Skriftsteder af *Balslevs* Forklaring. Af Salmer er læst Nr. 36, 39, 141, 149, 153, 176, 213, 222, 270, 290, 321, 346, 476, 501.

I Kl. *Assens* mindre Bibelhistorie Side 1—58. *Balslevs* Katekismusforklaring: Indledning, de ti Bud, første Trosartikel.

II Kl. Samme Bibelhistorie Side 59—116. *Balslevs* Forklaring fra Side 30 og ud.

III Kl. Samme Bibelhistorie fra Side 75 og ud. Hele *Balslevs* Bog.

I I, II, III Kl. er af og til læst Stykker af det nye Testamente og i III Kl. er gennemgaaet og af Eleverne gjengivet den foran i dette Indbydelsesskrift optagne Forklaring til Galaterbrevet indtil Kapitel IV.

Historie.

I Fælleskl. *Kofods* Udsigt over Fædrelandets Historie til Frederik den 5tes Død. *Kofods* Fragmentarisk Fremstilling af Historiens vigtigste Begivenheder: Fra Begyndelsen til S. 15.

II Fælleskl. Sidstnævnte Bog: Oldtiden og Middelalderen.

I Kl. Samme Bog: Den nyere og nyeste Tid.

II Kl. *Blochs* Lærebog: Oldtiden og Middelalderen.

III Kl. Samme Bog: Tiden fra Reformationen til Revolutionen. Nordens Historie efter samme Bog til c. 1790.

IV Realkl. Et fuldstændigt Kursus efter *Blochs* og *Thriges* Lærebøger.

IV st. Kl. *Blochs* Lærebog fra Revolutionen til den nyeste Tid. Samme Tidsrum efter *Thrige* af Nordens Historie. Oldtidens Historie efter *Blochs* Lærebog.

Geografi.

I Fælleskl. *Erslevs* Geografi Nr. 4, forfra til Østerrig.

II Fælleskl. Samme Bog, fra Østerrig — ud.

I Kl. *Rimestads* mindre Geografi, fra Asien — ud.

II Kl. Samme Bog, Europa.

III Kl. Samme Bog, fra Asien — ud.

IV Kl. Hele Pensummet efter *Rimestad*.

Mathematik og Regning.

I Fælleskl. *Chr. Hansens* Regnebog er gennemregnet fra Side 10 (Multiplikation i ubenævnte Tal); desuden er benyttet sammes Hovedregningsopgaver.

II Fælleskl. Af *Chr. Hansens* Regnebogs 2den Del er regnet til Side 22. Tals Opløsning i Primfaktorer med Anvendelser.

I Kl. Arithmetik: Addition, Subtraktion og Multiplikation. En Del Opgaver ere regnede paa Skolen og hjemme.

Geometri: Beskrivelse af Legemer efter *Steens* „Hovedformerne i Rummet“. — Indledningen og første Kapitel af *Mundts* Geometri.

Regning: Tals Opløsning i Primfaktorer med Anvendelse paa Regning med Brøk. Vanskeligere Opgaver i de fire Regningsarter med Brøk og Exempler paa disse Regningsarters Anvendelse.

II Kl. *Steens* Arithmetik med enkelte Forbigaaelser. Klassen har regnet en Del Opgaver hjemme.

Mundts Geometri fra 2det Kapitel til den retvinklede Trekant, dog med flere Forbigaaelser.

Af *Chr. Hansens* Regnebogs tredje Del er gennemgaaet: Decimalregning, Gjennemsnitsregning, omvendt Forhold, Delingsregning og Procentregning.

III Kl. Arithmetik: Tilføjelser om Kvadratrods Udtagning, Potens- og Rødsætningerne (med flere Forbigaaelser) samt Ligninger af 1ste og 2den Grad. Skriftlige Hjemmearbejder hver Uge. Af *Mundts* Geometri er lært fra Konstruktioner § 204 til Fladeindhold. Regning som II Klasse.

IV Kl. *Steens* Algebra og *Mundts* Geometri, alt uden væsentlige Forbigaaelser. Regning efter *Chr. Hansens* „Regnebog for Seminarier og højere Realskoler“.

Geometrisk Tegning.

III og IV Realkl. Konstruktioner efter *Johnsons* Opgaver dels paa Papiret, dels paa Tavlen.

Naturhistorie.

I Fælleskl. *Feddersens* mindre Naturhistorie, Pattedyr og Fugle.

II Fælleskl. Samme Bog, fra Krybdyr og ud.

I Kl. *Lütkens* Begyndelsesgrundene, forfra til Leddyr, med en Del Forbigaaelser.

II Kl. *Vaupels* Planterigets Naturhistorie, Formlæren og de vigtigste Familier. Stenlære mundtlig.

III Kl. *Lütkens* Bog er repeteret til Bløddyrene. Repeteret nogle Plantefamilier. Stenlære mundtlig.

IV Kl. *Lütkens* oven nævnte Bog og *Vaupels* ere læste med enkelte Forbigaaelser. Stenlære mundtlig.

Naturlære.

III Realkl. *Ørstedes* Physik, fra S. 15—133. *Petersens* kemiske Physik, Varmen.

IV Realkl. *Ørstedes* Physik fra S. 15—309. *Petersens* kemiske Physik, alt. *Johnstrups* Chemie, alt.

I *Skrivning, Tegning, Gymnastik* og *Sang* har Undervisningen været fremmet som sædvanlig.

V. Videnskabelige Samlinger.

1. Skolebibliotheket

- er siden Afslutningen af den i forrige Aars Indbydelsesskrift meddelte Fortegnelse forøget med de nedenfor anførte Bøger. Tegnet * tilkjendegiver, at Bogen er sendt fra Ministeriet, + betyder Gave fra andre.
- Aarbøger* for nordisk Oldkyndighed og Historie. 1874, 1—3. Kbh.
- **Aarsberetninger* fra det Kongelige Geheimearchiv V, 4. Kbh. 1874.
- Annalen* der Physik und Chemie. Herausgeg. von J. C. Poggendorff. 1874, 1—12; 1875. 1—2. Jubelband 1874. Leipz.
- K. Arentzen*: Baggesen og Oehlenschläger. Literaturhistorisk Studie. IV. Kbh. 1874.
- P. W. Becker*: Historiske Afhandlinger. I. Kbh. 1874.
- +*C. Beissel*: Øvelser til den tyske Grammatik. Kbh. 1874.
- C. Berg*: Udvalgte Stykker af Arrian, Pausanias, Plutarch, Xenophon udgivne og oplyste. Kbh. 1874.
- C. Bernhard* (A. N. de Saint-Aubain): Samlede Skrifter. I—VIII. Kbh. 1869—70.
- F. Bing* og *J. Petersen*: Statsøkonomiens Grundsætninger populært fremstillede. Bearbejdelse af „Manual of political economy“ af H. Fawcett. Kbh. 1874.
- H. Blom*: Meddelelser om den russiske Kirke. Kbh. 1874.
- P. Brock*: Numismatiske Undersøgelser betræffende den senere romerske Keisertid, med særligt Hensyn til Møntmærkerne. Kbh. 1874. Disp.
- +*C. Bruun*: Det store Kongelige Bibliotheks Stiftelse under Kong Frederik den Tredie og Kong Christian den Femte. I Anledning af Bibliothekets tohundredaarige Jubilæum. Kbh. 1873.
- **C. Bruun*: Aarsberetninger og Meddelelser fra Det Store Kongelige Bibliothek. II. 4. Kbh. 1874.
- G. N. G. Byron*: Udvalgte dramatiske Digte og Fortællinger. Overs. af E. Lembcke. IV. Kbh. 1874.
- H. Dahl*: Dansk hjælpeordbog o. s. v. 4. 5. Kbh. 1874.
- C. Darwin*: Menneskets Oprindelse og Parringsvalget. Paa Dansk ved J. P. Jacobsen. 1—6. Kbh. 1874—75.
- J. W. Draper*: Den europæiske Aandsudviklings Historie. Frit oversat af A. Thorsøe. Kbh. 1857.

- P. Enghoff*: Sange til Skolebrug. Odense. 1869. Melodier dertil udsatte for 2 Stemmer. Odense. 1869.
- +*E. Erslev*: Om Maalet for den botaniske Undervisning i vore højere Skoler og om Grundsætningerne i vore botaniske Lærebøger. Kbh. 1874.
- E. Erslev og A. Feddersen*: Naturens Bog, II. Planteriget, III. Mineralriget. Kbh. 1874.
- **C. Fenger*: Om Mavekræft, navnlig i Henseende til Bygning, Udvikling og Udbredning. Kbh. 1874. Disp.
- C. Fogh*: Geologiens Hovedsætninger fremstillede med særligt Hensyn til de hjemlige Forhold. Kbh. 1874.
- J. Forchhammer*: Latinske Stiløvelser nærmest for Latin-skolernes anden Klasse. Kbh. 1874.
- N. C. Frederiksen*: Den politiske Økonomis Begreber. Kbh. 1874.
- F. R. Friis*: Breve og Aktstykker angaaende Tyge Brahe og hans Slægtninge samlede og udgivne. Kbh. 1875.
- A. Fryxell*: Berättelser ur Svenska Historien. XLI—XLII. Stockh. 1872—73.
- **A. Gad*: Om de sympathiske Øienaffectioner. Kbh. 1874. Disp.
- J. Geikie*: The great ice-age. Lond. 1874.
- **M. O. Gertz*: Studia critica in L. Annaei Senecae dialogos. Haun. 1874. Disp.
- C. Gertz, T. Lange, S. Møller*: Euterpe. Oversættelser af Digterværker fra Oldtiden og Middelalderen efter Grundteksterne. Kbh. 1874.
- F. Godet*: Commentaire sur l'évangile de Saint Luc. 2de edit. I—II. Paris & Neufchatel. 1872.
- C. G. Gottschalk*: Jahrbuch für das Berg- und Hüttenwesen im Königreiche Sachsen auf das Jahr 1874. Freiberg.
- Grevens og Friherrens Komædie*. En dramatisk Satire fra Christian V's Tid. Udg. af S. B. Smith. Anden Udg. Kbh. 1874.
- J. Grimm und W. Grimm* (M. Heyne R. Hildebrand und K. Weigand): Deutsches Wörterbuch. IV B. II Abth. 8 L. Leipz. 1874.
- +*S. J. Grønvald*: Tegneøvelser for Begyndere H. 1—3. Svendborg.
- **L. Gude*: Den hellige Nadvere. Første Afdeling: Forberedelsen og Indstiftelsen. Kbh. 1874. Disp.
- **F. Hammerich*: De episk-kristelige oldkvad hos de gotiske folk. Kbh. 1873. 4. Indbydelsesskrift fra Universitetet.
- **P. C. V. Hansen*: Sætninger om Integraler af explicite

- Differentialer og af Differentialligninger. Kbh. 1874.
4. Disp.
- **C. Hermansen*: Betragtninger, fremkaldte ved Spørgsmaalet om Integriteten af Jobs Bog. Kbh. 1874. 4. Indbydelsesskrift fra Universitetet.
- Hermes*, Zeitschrift für classische Philologie, herausgeg. von E. Hübner. VIII, 3—4; IX, 1—4. Berl. 1874—75.
- E. Holm* og *P. Weilbach*: Verdenshistorie efter Ces. Cantù: „Storia universale“. 29—35. Kbh. 1874.
- **Indbydelsesskrifter* fra Skolen i Reykjavik for 1873, fra 29 danske Skoler for 1874, 13 norske Skoler for 1873, 31 svenske Skoler for 1874.
- **A. Iversen*: Hypertrophia prostatae. Haun. 1874. Disp.
- C. Iversen*: Latinske Stiløvelser. For den lærde Skoles Fællesklasser. Kbh. 1874.
- **L. Jacobsen*: Om Resection af Hofteleddet i Tilfælde af Caries og Suppuration. Kbh. 1874. Disp.
- H. Jespersen*: Kortfattet Lærebog i uorganisk Kemi. Et Grundlag for den mundtlige Undervisning. Kbh. 1874.
- + *C. F. Jung*: eksempelsamling til Indøvelse af nogle af de vigtigste Regler i den franske Syntax. Kbh. 1874.
- A. D. Jørgensen*: Den nordiske kirkes grundlæggelse og første udvikling. I. Kbh. 1874.
- S. M. Jørgensen*: Kortfattet Chemi til Brug for Skoler. Kbh. 1874.
- C. Kerrn* og *C. P. J. Krebs*: Udvalg af latinske Ord og Talemaader. Til Skolebrug. Kbh. 1874.
- + *V. Klaussen*: Fædrelandshistorie for Borger- og Almueskoler. Kbh. 1874.
- O. Lehmanns* Efterladte Skrifter udg. af C. Ploug. IV. Kbh. 1874.
- E. Littré*: Dictionnaire de la langue Française. I—IV. Paris. 1873. 4.
- D. Livingstones* Tredie og sidste Reise i Syd-Afrika. Overs. ved L. Zink. I. Kbh. 1875.
- + *L. Lorenz*: Kortfattet Naturlære. Anden Udg. Tillæg til Kortfattet Naturlære. Kbh. 1874.
- C. F. Lütken*: Begyndelsesgrundene af Dyrerigets Naturhistorie (Lærebog i Zoologien No. 2). Sjette Opl. Kbh. 1868.
- E. Löffler*: Haandbog i Geographien. 1—4. Kbh. 1874—75.
- J. H. v. Mädler*: Geschichte der Himmelskunde von der ältesten bis auf die neueste Zeit. I—II. Braunschw. 1873.
- The geological magazine, edited by H. Woodward. Dec. II. Vol. 1, Nr. 4—12. Vol. II, Nr. 1—4. Lond. 1874—75.

- H. Martensen*: Socialisme og Christendom. Et Brudstykke af den specielle Ethik. Kbh. 1874.
- J. Michelet*: Histoire de France. XV, XVII. Paris. 1874.
- Mittheilungen* aus Justus Perthes' geographischer Anstalt von A. Petermann. 1874. IV—XII; 1875. I—IV. Ergänzungsheft 36—42. Gotha. 1874—75.
- J. Müller*: Die Schule der Physik. Braunschw. 1874.
- C. F. C. Møller*: Lærebog i uorganisk Kemi. Udarbejdet til Skolebrug. Kbh. 1874.
- C. F. C. Møller*: Læren om Rumstørrelser. II. Stereometri. Kbh. 1874.
- R. Nielsen*: Om Betingelserne for en kraftig Villie. Kbh. 1874.
- **Oversigt* over det Kongelige Danske Videnskabernes Selskabs Forhandlinger og dets Medlemmers Arbejder. 1873. 2. 3. 1874. 1. Kbh.
- **Oversigt* over Danmarks Statsorden m. m. Oversigt over Norges Statsorden m. m. Öfversigt öfver Sveriges Statsordning m. m. 3 Blade fol. Kbh. 1874.
- T. Overskou*: Den danske Skueplads i dens Historie o. s. v. Udgivet og bearb. af E. Collin. VI, 5—7. Kbh. 1874.
- J. Paludan*: Udsigt over den franske Nationalliteraturs Historie. Kbh. 1874.
- C. Paludan-Müller*: Kong Valdemars Jordbog. Et Stridskrift. Kbh. 1874.
- C. Paludan-Müller*: De første Konger af den Oldenborgske Slægt. Kbh. 1874.
- F. Paludan-Müller*: Adonis. Et mythisk Digt. Kbh. 1874.
- F. Paludan-Müller*: Tiderne skifte. Skuespil i 3 Akter. Kbh. 1874.
- J. Petersen*: Billeder af Livet i Oldtiden hos Grækerne og Romerne. Kbh. 1874.
- **Rapport* sur les collections scandinaves de la bibliotheque Saint-Geneviève. Par. 1873.
- Revue des deux mondes*. Sieme Per. I, 3—4; II—VI; VII, 1. Par. 1874.
- H. Rørdam*: Kjøbenhavns Universitets Historie fra 1588—1621. III, 2. Kbh. 1874. Aktstykker og Breve. Tillæg til Universitetets Historie. 5. Kbh. 1874.
- **Samling* af Love og Anordninger m. v. af mere almindelig Interesse. 1870—74. 5. Kbh. 1874.
- Danske *Samlinger* for Historie, Topografi, Personal- og Literaturhistorie. Udg. af C. Bruun, O. Nielsen og S. B. Smith. Anden Række. III, 3—4. IV, 1. Kbh. 1874.

- Kirkehistoriske *Samlinger* udg. ved H. F. Rørdam. Tredie Række. I, 1. Kbh. 1874.
- **Sammendrag* af statistiske Oplysninger angaaende Kongeriget Danmark. Nr. 6. Kbh. 1874.
- J. Scherr: Allgemeine Geschichte der Literatur. Ein Handbuch in zwei Bänden. Fünfte ergänzte Aufl. 1—5. Stuttg. 1875.
- H. Schliemann: Trojanische Alterthümer. Bericht über die Ausgrabungen in Troja. Leipz. 1874.
- O. Schlömilch: Compendium der höheren Analysis. I. Vierte Aufl. II. Zweite Aufl. Braunschw. 1874.
- F. Schoedler: Das Buch der Natur. 19te Aufl. I—II. Braunschw. 1874.
- *H. V. Skibsted: Love og Expeditioner vedkommende Kirke- og Skolevæsen. Ny Række. 1872—74. 2. Kbh. 1874.
- H. Smith: Mathematik — Arithmetik og Geometri — til Skolebrug. Kbh. 1874.
- S. B. Smith: De tre ældste danske Skuespil (Christiern Hansens Komedier) udg. for det Kongelige Danske Selskab for Fædrelandets Historie og Sprog. Kbh. 1874.
- J. C. H. R. Steenstrup: Studier over Kong Valdemars Jordebog. Anden Afdeling. Kbh. 1874.
- J. C. H. R. Steenstrup: Professor Dr. C. Paludan-Müller og Kong Valdemars Jordebog. Kbh. 1874.
- A. Steen: Mathematiske Opgaver til Afslutning af det elementære Kursus. Kbh. 1875.
- A. Stoppani: Corso di geologia. I—III. Milano. 1871—73.
- *Statistisk *Tabelværk*. Tredie Række. XXVI, XXVII. Kbh. 1873—74. 4.
- Nyt *Tidsskrift* for udenlandsk teologisk Litteratur udg. af H. N. Clausen. 1874, 1—4. Kbh.
- Tidsskrift* for populære Fremstillinger af Naturvidenskaben udg. af C. Fogh, C. F. Lütken og E. Warming. Femte Række. I, 2—6, II, 1. Kbh. 1874—75.
- Nationalløkonomisk *Tidsskrift* udg. af N. C. Frederiksen, V. Falbe Hansen og W. Scharling. III, 4—6; IV; V. 1—2. Kbh. 1874—75.
- Historisk *Tidsskrift*. Red. af E. Holm. Fjerde Række. IV, 2—3. Kbh. 1874.
- Botanisk *Tidsskrift*. Red. af H. Kjærskou. Anden Række. II, 4; III, 2—3. Kbh. 1874.
- Naturhistorisk *Tidsskrift*. Udg. af J. C. Schiødte. Tredie Række. IX, 1—2. Kbh. 1874.
- Tidsskrift* for Physik og Chemi. Udg. af A. Thomsen

og J. Thomsen. XIII, 3—12; XIV, 1—3. Kbh. 1874—75.

Tidsskrift for Mathematik. Udg. af H. G. Zeuthen. Tredie Række. IV, 2—6. Kbh. 1874.

Nordisk *Tidsskrift* for Filologi og Pædagogik. Ny Række. I, 2—4. Fællesregister til *Tidsskrift* for Philologi og Pædagogik I—X. Kbh. 1874.

H. Trier: Amos Comeniuses Grundtanker om Opdragelsen og Undervisningen i hans *Didactica magna*. Kbh. 1874.

J. C. Tuxen: Den Danske og Norske Sømagt fra de ældste Tider indtil vore Dage. 6—14. Kbh. 1874—75.

C. Vaupell: Planterigets Naturhistorie, til Skolebrug. Om-
arb. af C. Grønlund. Fjerde Opl. Kbh. 1873.

P. Vergili Maronis Aeneis. Til Skolebrug bearb. af G. F. V. Lund. I. I—VI Bog. Anden Udg. Kbh. 1874.

C. Winther: I Naadsensaaret. Et Brev. Kbh. 1874.

Wochenschrift für Astronomie, Meteorologie und Geographie. Redig. von E. Heis. Neue Folge. XVII Jahrg. 13—52. XVIII Jahrg. 1—14. Halle 1874—75.

2. Den naturhistoriske Samling

er bleven forøget med

En Hærpop.

Langhalse og Krabber, givne af Hr. Styrmand Olsen.

3. Den mineralogiske Samling

er uforandret.

4. Den fysiske Samling

er uforandret.

Discipelbibliotheket

har i Aarets Løb modtaget følgende Tilvæxt:

- N^o*
- 1190. Jonas Lie: Lødsen.
 - 1191. I. Verne: Fem Uger i Ballon.
 - 1192. Illustreret Tidende XV, 2.
 - 1193. Illustreret Tidende XVI, 1.
 - 1194. Folkekalender for 1875.
 - 1195. I. Livsbilleder.
 - 1196. Kommerceraad Mahlhubers Eventyr.
 - 1197. Fortællinger om berømte Mænds Ungdom.
 - 1198. Dansk Folkemagazin 1874.
 - 1199. Karen, original Fortælling.
 - 1200. Søkadetten, Fortælling.

VI. Skolebeneficier.

Fri Undervisning i dette Skoleaar har været tilstaaet følgende Disciple:

1. P. O. R. Hansen. 2. H. P. Ipsen. 3. L. B. Brüel.
 4. A. H. Rasch. 5. H. W. Nyholm. 6. J. H. Poulsen.
 7. S. E. Brüel. 8. J. Uldall. 9. N. P. Dahl. 10. H. P.
 Colberg. 11. H. C. F. V. Kofod. 12. A. C. Koefoed.
 13. C. L. Henuingsen. 14. P. H. Lund. 15. G. D. Sandorff.
 16. A. C. H. Mortensen. 17. R. N. V. Funch.
 18. J. P. Lind. 19. V. C. A. L. Madsen, samt ekstraordinært
 1. H. F. Koefoed. 2. A. C. Hoff. 3. J. P. Bang.

Reglerne for Uddeling af Fripladser ere følgende:

Af Skolens Discipeltal kan i det højeste en Trediedel nyde fri Undervisning. For at en Discipel kan opnaa dette Gode, er det nødvendigt, at han har været idetmindste 1 Aar i Skolen, at hans Flid og Opførsel er tilfredsstillende, og at hans Forældres eller Forsørgeres Trang er bekræftet ved antagelig Attest. Hvert Aar i September indsendes fra Skolen et Forslag om Fripladsernes Fordeling for det følgende Aar (Oktbr—Septbr), men den endelige Bestemmelse afhænger af Kirke- og Undervisningsministeriet. For de Disciple, som allerede i det forløbne Aar have haft Friplads, behøver ingen ny Uformuenhedsattest at indsendes;

dog vil ingen Discipel komme i Betragtning til at beholde Friplads, naar han ikke vedbliver at være værdig og trængende dertil. Men naar en Discipels Forældre eller Forsørgere ønske at forhverve ham dette Gode, da maa de i Tiden fra 15. til 31. August indsende til Skolen en Attest fra en eller flere bekjendte og troværdige Mænd, hvori der gives en bestemt og tydelig Fremstilling af deres Formuesomstændigheder, saasom deres faste eller sædvanlige Indtægters Størrelse, Antallet af deres uforsørgede Børn, om de selv eller Børnene besidde nogen Formue, og da, hvor stor den er, om de have Gjæld, og hvormegen, om de eller Discipelen oppebære nogen offentlig eller privat Understøttelse, og deslige. Attesten behøver ikke at ledsages af nogen Ansøgning, dog er det naturligvis Enhver uforment at indsende en saadan, der da som Bilag vil blive tilstillet Ministeriet.

VI. Forskjellige Meddelelser om Undervisningsvæsenet.

I. Bekjendtgjørelse af 22de Maj 1874 fra Kirke- og Undervisningsministeriet om Indretning af en Tillægsexamen i dobbelt Retning for Erhvervelse af akademisk Borgerret ved Københavns Universitet uden Afgangsexamen ved de lærde Skoler.

Paa derom af Ministeriet for Kirke- og Undervisningsvæsenet nedlagt allerunderdanigst Forestilling har det behaget Hans Majestæt Kongen ved allerhøjeste Resolution af 16de d. M. allernaadigst at bifalde følgende Bestemmelser for Indretningen af en Tillægsexamen i dobbelt Retning for dem, der uden at have underkastet sig Afgangsexamen ved de lærde Skoler ville indskrives som akademiske Borgere ved Københavns Universitet:

I. Adgang til ved en Tillægsexamen at erhverve akademisk Borgerret ved Københavns Universitet uden at have underkastet sig Afgangsexamen ved de lærde Skoler have, ligesom hidtil, Følgende:

a) De, der have underkastet sig den almindelige Forberedelsesexamen ved Universitetet eller Afgangsexamen for Realdisciple — begge af den højere Grad — med et saadant Udfald, at Karakterernes Gjennemsnit er mindst 6, og derefter tillige enten Adgangsexamen i Mathematik til den

polytekniske Lærestalt eller Landinspektørexamen eller Skovbrugsexamen ved den kongelige Veterinær- og Landbohøjskole, de to sidstnævnte Examina med et saadant Udfald, at Karakterernes Gjennemsnitsværdi er mindst 5;

b) Polytekniske Kandidater med 1ste og 2den Karakter, uden Hensyn til med hvilket Udfald de tidligere have bestaaet den almindelige Forberedelsesexamen;

c) Lieutenanter, der have bestaaet Afgangsexamen for Officersskolens næstnyngste Klasse;

d) De, der have bestaaet Overgangsprøven fra yngste til ældste Klasse ved Søofficersskolen;

e) De, der enten have bestaaet 4de Klasses Hovedexamen for studerende Disciple i en lærd Skole, jfr. Lov af 1ste April 1871, med et saadant Udfald, at Karakterernes Gjennemsnit er mindst 6, eller Skolelærerexamen med Karakteren „Meget duelig“, og derefter den i kongelig Resolution af 21de September 1872, bekendtgjort 26de s. M., under Post 3 bestemte Prøve i 2 nyere Sprog med mindst 1 „Meget godt“ og 1 „Godt“, naar de derhos have bestaaet Adgangsexamen i Mathematik til den polytekniske Lærestalt eller en af de andre ovenfor under a nævnte Examina.

2. De, der høre til de nævnte Klasser, skulle, naar de ville erhverve akademisk Borgerret i sproglig-historisk Retning, underkaste sig en Prøve i dansk Stil, Latin, Græsk, Historie og Fransk af samme Omfang og Art, som for Afgangsexamen ved de lærde Skoler i sproglig-historisk Retning er fastsat ved Anordningen af 5te August 1871 angaaende Undervisningen i de lærde Skoler § 5 (med Hensyn til Pensa efter § 4 b 1 og 2 og § 5 b 1 og 2, som for Privatister bestemt), dog at der i Modersmaalet kun skrives een Udarbejdelse over en frit valgt Opgave.

Der gives for Prøven 3 Karakterer i Latin, der hver regnes enkelt, og een i Dansk, Græsk, Historie og Fransk, der fordobles, og til at bestaa fordres Værdien af 11 „Godt“ o: 55 Points.

3. De, der under samme Forudsætninger ville erhverve Borgerret i matematisk-naturvidenskabelig Retning, skulle underkaste sig en Prøve i dansk Stil, Historie og Fransk af samme Omfang og Art, som ved Anordningen af 5te August 1871 § 5 er foreskrevet, dog at der i Modersmaalet kun skrives een Udarbejdelse over en frit valgt Opgave, samt en Prøve i Latin i det Omfang og i den Form, som er foreskrevet for 4de Klasses Hovedexamen ved den nævnte Anordnings § 3 Nr. 4 sammenholdt med § 2 Nr. 3, og derhos, forsaavidt de ikke ere polytekniske

Kandidater, en Prøve i Naturlære efter Anordningens § 5 c 2 sammenholdt med § 4 c 2.

Der gives een Karakter i hvert Fag, hvoraf den i Latin fordobles, saa at der fremkommer 6 (for polytekniske Kandidater 5) Karaktærer. Til at bestaa fordres Værdien af 6 „Godt“ 3: 30 Points, for polytekniske Kandidater Værdien af 5 „Godt“ 3: 25 Points. For dem, der have underkastet sig 4de Klasses Hovedexamen for studerende Disciple, bortfalder Prøven i Latin, naar de for dette Fag have erholdt mindst „mg ÷“ ved Skolens Examen. I modsat Fald have de at underkaste sig samme Prøve i Latin som de øvrige. Til at bestaa kræves der, naar Latin bortfalder, Værdien af 4 „Godt“ (20 Points).

4. Prøven afholdes ved Universitetet af en dertil dannet Komite af Medlemmer af det filosofiske og det matematisk-naturvidenskabelige Fakultet.

Bedømmelsen af de skriftlige Examensarbejder sker af 2 af Komiteens Medlemmer. Ved den mundtlige Prøve er foruden Examinator et andet Medlem af Komiteen tilstede som Censor.

5. De, som ville underkaste sig Prøven, have inden hvert Aars 1ste Maj skriftlig at anmelde dette, under Vedlæggelse af de fornødne Bevisligheder for Tilstedeværelsen af de ovenmeldte Betingelser for at stedes til Prøven, for Formanden for Examenskomiteen.

6. Ved Indtægningen til Prøven erlægges i Examensgebyr af hver Examinand 14 Kroner.

7. Med Hensyn til den almindelige filosofiske Prøve og andre Forberedelsesexamina for visse Fag ved Universitetet gjælde samme Forskrifter for dem, der ved denne Prøve have vundet akademisk Borgerret, som for andre Studerende.

8. Tillægsexamen i den her fastsatte Form afholdes første Gang i den for Universitetet foreskrevne Examenstid ved Udgangen af det akademiske Semester, der tager sin Begyndelse den 1ste Februar 1875.

9. Fra samme Tid bortfalde de i de kongelige Resolutioner af 2den April 1869, bekjendtgjort samme Dag, og 1ste Oktober s. A., bekjendtgjort under 6te s. M., indeholdte Bestemmelser om en Tillægsexamen for Erhvervelse af den akademiske Borgerret.

II. Cirkulære af 17de Juni 1874 fra Ministeriet til Rektorerne for de lærde Skoler.

Blandt de Spørgsmaal, som staa tilbage med Hensyn til Gjennemførelsen af Lov af 1ste April 1871 om Undervis-

ningen i de lærde Skoler, er Bestemmelsen af Fordringerne i analytisk Geometri.

Efterat Ministeriet fra Undervisningsinspektøren for de lærde Skoler har modtaget et paa nærmere Forhandling med Professor ved Universitetet Steen og to af de lærde Skolers fagkyndige Lærere støttet Forslag herom, vil Ministeriet herved have følgende Regler i foranførte Henseende fastsatte:

Undervisningen i analytisk Geometri bør gaa ud paa Forklaring af retvinklede Koordinater og deres Anvendelse til Fremstilling af Punkter og Linier, Indøvelse af Metoden ved Behandlingen af ret Linie og Cirkel saavel i almindelig Udvikling som i særlige Problemer, Bestemmelser af Ligninger for Parabel, Ellipse og Hyperbel, og Udvikling af disse Liniers vigtigste Egenskaber med Hensyn til Brændstraaler, Diametre, Tangenter og Normaler. Ifølge Methodens ejendommelige Beskaffenhed maa Undervisningen derhos væsentlig dreje sig om Opgavers Løsning, saavel mundtlig som skriftlig. Ved Afgangsprøven i analytisk Geometri vil det være tilladt at forelægge Disciplen til Løsning saadanne ham hidtil ukjendte Opgaver, der blot kræve en let Anvendelse af Metoden, dog at dette ikke sker førend efter Prøvelsen i det ligefrem Lærte.

Til Oplysning om Omfanget af Undervisningen henvises til den nu foreliggende „Analytisk Geometri af Jul. Petersen, Kjøbenhavn 1873“, hvori §§ 1 og 2, § 3 til Art. 20 inkl., § 4 til Art. 35 inkl. med dertil hørende 52 Opgaver give de almindelige Forklaringer og indøve Metoden ved Behandlingen af ret Linie og Cirkel, og dernæst §§ 5—8 begge inkl. samt § 10 omhandle Keglesnittenes Natur og Hovedegenskaber, der bør belyses ved Opgaver af samme Beskaffenhed som de lettere iblandt Nr. 53—100.

Hvilket herved meddeles til Efterretning og Iagttagelse med Tilføjeude, at nogle Enkeltheder vel endnu kunne forbigaa, saasom den første halve Side 31 om imaginære Linier og Punkter, og at de første 52 Opgaver afgive gode Exempler paa, hvad der ved den mundtlige Prøve kan forelægges, hvorfor ingen af disse bør forbigaa, naar de ikke erstattes ved andre lignende, men at derimod nogle af de følgende Opgaver bedre overspringes, forsaavidt Løsningen ikke frembyder sig nogenlunde let, samt endelig, at det følger af sig selv, at den Erfaring, der vindes i de første Aar, kan medføre Modifikationer i de her givne Regler.

III. Skrivelse af 2den Juli 1874 fra Ministeriet til en Rektor.

I tjenstligst Svar paa Hr. Rektorens Forespørgsel i behagelig Skrivelse af 29de f. M. undlader Ministeriet ikke herved at melde, at der med Hensyn til Gebyr for Testimonium for studerende Disciple fremtidig bliver at forholde saaledes:

Den Discipel, der forlader 4de Klasse, betaler altid, saafremt han ikke nyder et af Skolens Beneficier eller Stipendier, 10 Rd. i Gebyr for Testimoniet. Paa Begjæring kan han faa gratis meddelt Attest om hans Modenhed til Opflyttelse i 5te Klasse. Den Discipel, som forlader 5te og 6te Klasse, faar Afgangsbeviset fra Skolen gratis, naar han godtgjør at have erlagt Gebyr til Skolefonden for 4de Klasses Testimonium, hvorimod han i modsat Fald betaler det med 10 Rd.

IV. Skrivelse af 26de Oktober 1874 fra Ministeriet til en Rektor.

I et med Hr. Professorens Erklæring af 9de August d. A. hertil indsendt Andragende har N. N. anholdt om, at hans Søn, der har bestaaet Realafgangsexamen af højere Grad i Aarhus Kathedralskole, maatte optages i Aalborg Kathedralskoles 5te Klasses matematisk-naturvidenskabelige Afdeling for at blive Student efter at have gennemgaaet 5te og 6te Klasse, mod at han inden en given Frist aflægger fyldestgjørende Prøve i Latin.

I denne Anledning skal Ministeriet, efter Brevvexling med Undervisningsinspektøren for de lærde Skoler, herved melde til behagelig Efterretning og videre Bekjendtgjørelse, at det vel intet vil have at erindre imod, at han følger med Undervisningen i 5te og 6te Klasse, men uden at faa Ret til at indstille sig til Examen ved Skolen, hvorimod han for at opnaa akademisk Borgerret maa underkaste sig de i Bekjendtgjørelse af 22de Maj 1874 givne Bestemmelser.

V. Skrivelse af 29de Oktober 1874 fra Ministeriet til en Rektor.

I Svar paa Hr. Rektorens Forespørgsel i behagelig Skrivelse af 26de Juli d. A. om, hvorledes der vil være at forholde med forhenværende Discipel N. N., naar han, der har bestaaet Realafgangsexamen i Sommer med $35\frac{2}{3}$ Points i de 5 Afgangsfag, Tysk, Naturhistorie, Geografi, Geometri og Arithmetik, efter i det mellemliggende Aar at have taget privat Undervisning i Latin og Græsk, i 1875 indstiller sig til Optagelse i Skolens 5te Klasse for efter at have gennemgaaet 5te og 6te Klasse at erhverve akademisk Borgerret ved at tage Afgangsexamen i historisk-sproglig Retning, navnlig om det kan tillades ham at supplere sin aflagte

Realafgangsexamen med en Prøve i Latin og Græsk, skal Ministeriet med Henvisning til Skrivelse af 22de August 1873 (Min. Tid. for 1873 A. Nr. 227) herved tilbage-
melde, at han ikke har at underkaste sig nogen ny Prøve i Afslutningsfagene, men at han bliver at prøve i alle de Fag, som fortsættes i 5te og 6te Klasse, til Sikkerhed for, at han i disse er i Stand til at følge med Undervisningen.

VI. Skrivelse af 30te Januar 1875 fra Ministeriet til Kollaborator R. Møller.

I et hertil indkommet Andragende har Hr. Kollaboratoren anholdt om, at der maatte gives Seminarist N. N. Lejlighed til i forestaaende Sommer samtidig at kunne underkaste sig saavel den præliminære Prøve som Afgangsexamen i matematisk-naturvidenskabelig Retning.

Foranlediget herved undlader Ministeriet ikke at meddele, at, ligesom Bestemmelsen i Lov af 1ste April 1871 § 10 om, at den Privatist, som indstiller sig til Afgangsexamen, „forinden“ maa have bestaaet en Prøve i de Fag, der for den Retning, i hvilken han indstiller sig, aflægges ved fjerde Klasses Hovedexamen, efter almindelig Sprogbrug forudsætter, at Prøven er aflagt i en tidligere Examens-termin, saaledes tyder ogsaa den Omstændighed, at den udtrykkelige Bestemmelse i Lov af 13de Maj 1850 § 21 om, at 1ste og 2den Del af den daværende Afgangsexamen kunde tages paa een Gang, er udeladt i Lov af 1ste April 1871, paa, at dette ikke fremtidig kan ske, hvortil kommer, at en lignende Regel under de forandrede Forhold vilde medføre store praktiske Vanskeligheder. Ministeriet maa derfor som fremtidig Regel fastholde, at den præliminære Prøve maa være aflagt mindst eet Aar forud for Afgangsprøven.

VII. Skrivelse af 12te Februar 1875 fra Ministeriet til Rektor for Rønne højere Realskole.

Foranlediget ved Hr. Rektorens Skrivelse af 1ste d. M. skal Ministeriet herved tilbagemelde, at der intet er til Hinder for, at N. N. som Privatist indstiller sig ved Rønne højere Realskole til Real-Afgangsexamen af lavere Grad.

VIII. Cirkulære af 29de April 1875 fra Ministeriet til Rektorer og Skolebestyrere.

Da Embedet som Undervisningsinspektør ved de lærde Skoler er blevet inddraget ved Konferentsraad Madvigs Entledigelse, har Ministeriet bestemt sig til fremtidig at lade det ham overdragne Hverv med Hensyn til Inspektion og Examenskontrol af de lærde Skoler og, efter de ved Undervisningsplanen af 1871 forandrede Forhold, desuden af de

højere Realskoler overgaa til en kombineret Inspektion, bestaaende af 3 Medlemmer, der med Fagkyndighed forene tilstrækkeligt Kjendskab til Skoleforholdene og Undervisningen i Skolerne, og som dertil udnævnes for 3 Aar ad Gangen.

Til Medlemmer af Inspektionen ere Dags Dato udnævnte Professorerne Dr. phil. A. Steen, Dr. phil. L. Ussing og Dr. phil. E. Holm, Førstnævnte tillige til at fungere som Formand.

Hvilket Ministeriet ikke skulde undlade at meddele Hr. Rektoren til fornøden Underretning med Tilføjende, at De i betimelig Tid herfra vil modtage Underretning om Tiden for Afholdelsen af de skriftlige Prøver, ligesom de skriftlige Opgaver paa sædvanlig Maade herfra ville blive Dem tilstillede.

Hvad angaar Ordningen af den mundtlige Prøve og Dagene for dennes Afholdelse, vil De fra Inspektionen i betimelig Tid modtage et trykt Skema, som tillige vil gjøre Dem det muligt til enhver Tid at vide, hvor De i paakommende Tilfælde vil kunne sætte Dem i Forbindelse med det Medlem af Inspektionen, der, som Formand for den enkelte Gruppe af Skoler, leder Ordningen af Tilsynet.

Det bemærkes endnu, at vedkommende Inspektionsmedlem, førend Skemaet endelig vedtages, vil direkte sætte sig i Forbindelse med Dem, for at tage ethvert Hensyn til den enkelte Skole, som ikke er uforeneligt med Hensynet til Forholdets Ordning i Almindelighed.

VIII. Udtog af Skolens Regnskab

for Finantsaaret 1874—75.

Indtægt.

Beholdning fra forrige Finantsaar . . .	2796	Kr.	08	Øre
Forpagtning af Skolens Jorder . . .	230	—	”	—
Renter af Skolens rentebærende Formue	307	—	16	—
Skolekontingenter	2639	—	”	—
Anden Indtægt	200	—	”	—
Tilskud fra den almindelige Skolefond	21000	—	”	—
Indeholdt til Dækning af Præmier for Lærere	820	—	19	—
	<hr/>			
	27992	Kr.	43	Øre.

Udgift.

Lærernes og Pedellens Lønninger . . .	16181	Kr.	94	Øre
For Timeundervisning	2632	—	50	—
Pensioner	2982	—	17	—
Bibliotheket og videnskabelige Apparater	599	—	08	—
Bygningerne og Inventariet	369	—	02	—
Brændsel og Belysning	712	—	76	—
Skatter og Afgifter	148	—	27	—
Regnskabsføringen	399	—	98	—
Forskjellige løbende og ekstraordinære Udgifter	537	—	32	—
Udbetaling af Præmier for Lærere . . .	832	—	71	—
Ved Omvexling til Kronemønt	”		05	—
	<hr/>			
	25395	Kr.	80	Øre
Lignet med Indtægten	27992	—	43	—
	<hr/>			
bliver Beholdningen	2596	Kr.	63	Øre.

De offentlige Examina 1875.

Til Real-Afgangsexamen af højere Grad indstille sig følgende af 4de Klasses Disciple: H. P. Ipsen og P. N. Nygaard; til 4de studerende Klasses Hovedexamen P. O. R. Hansen og L. B. Brüel. Prøverne for disse 4 Disciple ere paa nedenstaaende Schema betegnede ved udhævet Tryk.

1. De skriftlige Prøver.

Tirsdag d. 15de Juni.

- Kl. 8—12. IV. Udarbejdelse i Modersmaalet.
— 4—8. IV. Arithmetisk Udarbejdelse.

Onsdag d. 16de Juni.

- Kl. 8—12. IVS. Latinsk Stil; IVR. Tysk Stil.
— 4—8. IV. Geometrisk Udarbejdelse.

Tirsdag d. 6te Juli.

- Kl. 8—11. III. Dansk Stil.
— 8—10. IIR. Engelsk Stil; IIS. Latinsk Stil; I. Dansk Stil.
— 8—9 $\frac{1}{2}$. IF. Dansk Stil.
— 3—5. IIIR., IIR. Tysk Stil; IIIS. Latinsk Stil; IIF. Regning.

Onsdag d. 7de Juli.

- Kl. 8—11. III. Regning.
 — 8—10. II. Dansk Stil; I. Regning.
 — 8—9 $\frac{1}{2}$. IIF. Dansk Stil.
 — 3—5. IIIR. Engelsk Stil; II., IF. Regning.

2. De mundtlige Prøver.

Torsdag d. 8de Juli.

Kl. 8—10 $\frac{1}{2}$. II. Matematik.	Kl. 8—9. IIF. Tysk.
— 11—12. IIIR. Engelsk.	— 9—10 $\frac{1}{2}$. I. Geografi.
— 12—1. IF. Tysk.	— 11—12 $\frac{1}{2}$. IIS., IS. Latin.
— 4—5 $\frac{1}{2}$. II. Tysk.	— 4—5. IIF. Religion.
— 6—7. III. Religion.	— 5 $\frac{1}{2}$ —7. I. Fransk.

Fredag d. 9de Juli.

Kl. 8—9. III. Naturhistorie.	Kl. 8—9. IF. Dansk.
— 9—10 $\frac{1}{2}$. II. Fransk.	— 9—10 $\frac{1}{2}$. I. Dansk.
— 11—12. III. Historie.	— 11—12 $\frac{1}{2}$. IR. Engelsk.
— 12—1. IIF. Dansk.	— 4—5. IF. Naturhistorie.
— 4—6 $\frac{1}{2}$. I. Matematik.	— 5—6. IIF. Fransk.

Lørdag d. 10de Juli.

Kl. 8—9. III. Geografi.	Kl. 8—9. IF. Religion.
— 9—10 $\frac{1}{2}$. II. Naturhist.	— 9—10 $\frac{1}{2}$. I. Historie.
— 11—12. IIS. Latin.	— 11—12 $\frac{1}{2}$. II. Geografi.
— 12—1. IIIR. Naturlære.	— 4—5. IIF. Geografi.
— 4—5 $\frac{1}{2}$. III. Matematik.	— 5—6 $\frac{1}{2}$. I. Naturhistorie.

Mandag d. 12te Juli.

Kl. 8. IV. Historie.	Kl. 8—9. IIF. Naturhistorie.
— 10. IV. Fransk.	— 9—10 $\frac{1}{2}$. II. Religion.
— 12. IV. Tysk.	— 11—12. IIS. Græsk.
— 4. IVS. Græsk.	— 12—1. IF. Historie.
— 6. IVR. Naturlære.	— 4—5 $\frac{1}{2}$. IIR. Engelsk.
	— 5 $\frac{1}{2}$ —7. I. Tysk.

Tirsdag d. 13de Juli.

Kl. 8. IV. Mathematik.	Kl. 8—9. IF. Geografi.
— 11. IV. Naturhistorie.	— 9—10 ¹ / ₂ . I. Religion.
— 4. IVR. Engelsk.	— 11—12 ¹ / ₂ . III. Tysk.
— 6. IVS. Latin.	— 4—5 ¹ / ₂ . III. Fransk.
	— 5 ¹ / ₂ —7. II. Historie.

Onsdag d. 14de Juli.

Kl. 8. IV. Geografi.	Kl. 8—9. IIF. Historie.
----------------------	-------------------------

Mandag d. 5te Juli Kl. 11 prøves de til Optagelse i Skolen anmeldte Disciple.

Tirsdag d. 6te Juli Kl. 12 afholdes Svømmeprøve.

Onsdag d. 14de Juli Kl. 5 offentliggjøres Prøvernes Udfald og Omflytningen i Klasserne. Derefter indtræder Sommerferien.

Mandag d. 16de August Kl. 8 begynder Undervisningen i det nye Skoleaar.

Til at overvære de mundtlige Prøver og Bekjendtgjørelsen af Prøvernes Udfald indbydes herved Disciplenes Forældre og Foresatte, samt Enhver, der har Interesse for Skolen.

G. S. Jørgensen.
